ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)
της 29ης Ιουνίου 2000 *

Στην υπόθεση Τ-234/95,

DSG Dradenauer Stahlgesellschaft mbH, πρώην Hamburger Stahlwerke GmbH, με έδρα το Αμβούργο (Γερμανία), εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον A. Löhde, δικηγόρο Αμβούργου, και στη συνέχεια από τους W. Hofer, U. Theune, M. Luther και K. von Gierke, δικηγόρους Αμβούργου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο L. Dupong, 4-6, rue de la Boucherie,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από την

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον E. Röder και κατόπιν από τον W.-D. Plessing, Ministerialrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικών, επικουρούμενο από τους M. Schütte, δικηγόρο Βερολίνου και Βρυξελλών, W. Mueller-Stöfen, δικηγόρο Αμβούργου, και W. Kirchhoff, δικηγόρο Ντύσελντορφ, Graurheindorferstraße 108, Βόννη (Γερμανία),

παρεμβαίνουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον P. Nemitz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τους M. Hilf, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Αμβούργου, και P. Hommelhoff, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζόμενης από το

Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενο από την L. Nicoll, Treasury Solicitor, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία του Ηνωμένου Βασιλείου, 14, boulevard Roosevelt,

παρεμβαίνον,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως 96/236/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 31ης Οκτωβρίου 1995, σχετικά με κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Ελεύθερη και Χανσεατική Πόλη του Αμβούργου, περιφερειακή αρχή της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, στη χαλυβουργική επιχείρηση ΕΚΑΧ Hamburger Stahlwerke GmbH του Αμβούργου (ΕΕ L 78, σ. 31),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους J. D. Cooke, Πρόεδρο, R. García-Valdecasas, P. Lindh, J. Pirrung και M. Βηλαρά, δικαστές,

γραμματέας: A. Mair, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 18ης Μαρτίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (στο εξής: Συνθήκη ΕΚΑΧ) απαγορεύει, κατ' αρχήν, τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται σε χαλυβουργικές επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, το άρθρο 4, στοιχείο γ', αυτής ορίζει ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα και, κατά συνέπεια, απαγορεύονται, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην εν λόγω Συνθήκη, «οι επιδοτήσεις ή οι ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη ή οι ειδικές επιβαρύνσεις που επιβάλλονται από αυτά, υπό οποιαδήποτε μορφή».

2 Το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚΑΧ ορίζει τα εξής:

«Σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη, στις οποίες απόφαση ή σύσταση της Επιτροπής παρίσταται αναγκαία για την πραγματοποίηση, κατά τη λειτουργία της κοινής αγοράς του άνθρακα και του χάλυβα και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, ενός από τους σκοπούς της Κοινότητας, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4, η απόφαση ή η σύσταση αυτή δύναται να εκδοθεί μετά ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη Συμβουλευτική Επιτροπή.

Η ίδια απόφαση ή σύσταση, εκδοθείσα με την αυτή μορφή, καθορίζει ενδεχομένως τις εφαρμοστέες κυρώσεις.»

3 Προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αναδιαρθρώσεως του τομέα της χαλυβουργίας, η Επιτροπή στηρίχθηκε στις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 95 της Συνθήκης για να θέσει σε ισχύ, από τις αρχές της δεκαετίας του '80, ένα κοινοτικό καθεστώς επιτρέπον τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στη χαλυβουργία σε ορισμένες περιοριστικώς απαριθμούμενες περιπτώσεις. Το καθεστώς αυτό υπέστη διαδοχικές προσαρμογές, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συγκυριακές δυσχέρειες της χαλυβουργικής βιομηχανίας. Οι διαδοχικές αποφάσεις που εκδόθηκαν εν προκειμένω αποκαλούνται κοινώς «κώδικας των ενισχύσεων προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα».

4 Συγκεκριμένα, ο κοινοτικός κώδικας ενισχύσεων προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα που ίσχυε κατά τον χρόνο κινήσεως της εν προκειμένω διοικητικής διαδικασίας είναι ο πέμπτος κατά σειρά [απόφαση 3855/91/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1991, που θεσπίζει κοινοτικούς κανόνες για τις ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα (ΕΕ L 362, σ. 57, στο εξής: πέμπτος κώδικας ενισχύσεων στη χαλυβουργία)].

5 Ο επιδιωκόμενος με τον πέμπτο κώδικα ενισχύσεων στη χαλυβουργία σκοπός είναι να μη στερηθεί η βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα των ενισχύσεων για έρευνα και ανάπτυξη, καθώς και των ενισχύσεων για την προσαρμογή των εγκαταστάσεών της στους νέους κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος. Προκειμένου να μειώσει τα πλεονάσματα παραγωγικής ικανότητας και να εξισορροπήσει την αγορά ο κώδικας επιτρέπει επίσης, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, «τις ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα που ενδέχεται να επισπεύσουν το μερικό κλείσιμο ορισμένων μονάδων καθώς και τις ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση της οριστικής παύσης κάθε δραστηριότητας στον τομέα του άνθρακα και χάλυβα των λιγότερο ανταγωνιστικών επιχειρήσεων». Τέλος, δεν επιτρέπει ούτε τις ενισχύσεις για τη λειτουργία ούτε τις ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση, με εξαίρεση τις «περιφερειακές ενισχύσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε ορισμένα κράτη μέλη».

6 Το άρθρο 1, παράγραφος 1 και 2, του πέμπτου κώδικα των ενισχύσεων στη χαλυβουργία προβλέπει:

«1. Ενισχύσεις προς τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα, είτε ειδικές είτε μη ειδικές, χρηματοδοτούμενες από τα κράτη μέλη ή από τοπικούς ή περιφερειακούς οργανισμούς δημοσίου δικαίου, ή μέσω κρατικών πόρων οποιασδήποτε μορφής, μπορούν να θεωρούνται ως κοινοτικές ενισχύσεις και ως εκ τούτου συμβιβάσιμες με την εύρυθμη λειτουργία της κοινής αγοράς, μόνον εφόσον πληρούν τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 5.

2. Ο όρος "ενίσχυση" καλύπτει και τα στοιχεία ενίσχυσης που εμπεριέχονται σε μεταβιβάσεις δημοσίων πόρων σε επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα, εκ μέρους των κρατών μελών, περιφερειακών ή τοπικών οργανισμών δημοσίου δικαίου ή άλλων φορέων, με τη μορφή της ανάληψης μεριδίων συμμετοχής, της παροχής κεφαλαίων ή παρεμφερών χρηματοδοτήσεων (όπως ομολογιακών δανείων μετατρέψιμων σε μετοχές ή δανείων με τόκο εξαρτώμενο τουλάχιστον εν μέρει από τις οικονομικές επιδόσεις της επιχείρησης), όταν οι μεταβιβάσεις αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως γνήσιες παροχές κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου σύμφωνα με τη συνήθη επενδυτική πρακτική στην οικονομία αγοράς.»

7 Το άρθρο 6, παράγραφος 2, του πέμπτου κώδικα των ενισχύσεων στη χαλυβουργία ορίζει:

«Η Επιτροπή ενημερώνεται έγκαιρα ώστε να υποβάλει τις παρατηρήσεις της και το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου 1996, για οποιαδήποτε σχεδιαζόμενη μεταβίβαση δημοσίων πόρων σε επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα, εκ μέρους των κρατών μελών, περιφερειακών ή τοπικών οργανισμών δημόσιου δικαίου ή άλλων φορέων, με τη μορφή της ανάληψης μεριδίων συμμετοχής, της παροχής κεφαλαίων ή παρεμφερών χρηματοδοτήσεων.

Η Επιτροπή προσδιορίζει κατά πόσον οι μεταβιβάσεις αυτές περιλαμβάνουν στοιχεία ενίσχυσης, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, και εκτιμά, ενδεχομένως, το κατά πόσον συμβιβάζονται προς τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 5.»

Το ιστορικό της διαφοράς

1. *Τα πριν από τα επίδικα μέτρα περιστατικά*

8 Η Hamburger Stahlwerke GmbH (στο εξής: πρώην HSW), ήδη DSG Dradenauer Stahlgesellschaft mbH (στο εξής: Dradenauer), ιδρύθηκε το 1961. Κατασκευάζει, από το 1969, προϊόντα που αναφέρονται στο παράρτημα I της Συνθήκης EKAX και υπάγεται ως εκ τούτου στο άρθρο 80 της Συνθήκης EKAX. Η Hamburgische Landesbank Girozentrale (στο εξής: HLB) έχει αποκτήσει από το 1972 εταιρικά μερίδια της πρώην HSW. Από το 1974 κατέχει συνεχώς το 49 % των εταιρικών μεριδίων της HSW ως καταπιστευματοδόχος υπό τη μορφή ενεχύρου για τα δάνεια ρευστότητας και επενδύσεων που της είχε χορηγήσει χωρίς εγγύηση ή ασφάλεια η πόλη του Αμβούργου.

9 Το σύνολο των ζημιών που υπέστη η πρώην HSW από το 1969 έως το 1981, ύψους 204 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων (DEM), καλύφθηκαν από τους κατά το καταστατικό εταίρους. Κατόπιν καταγραφής, το 1982, ζημιών ύψους 172 εκατομμυρίων (DEM), που δεν καλύφθηκαν από τους εταίρους αυτούς, κινήθηκε διαδικασία προληπτικού της πτωχεύσεως συμβιβασμού, εν συνεχεία δε διαδικασία κηρύξεως σε πτώχευση στις 9 Δεκεμβρίου 1983.

2. *Δάνειο εταιρικού κεφαλαίου*

10 Προκειμένου, κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, να ικανοποιηθεί ένα μέρος των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεών τους κατά της πρώην HSW συνολικού ύψους 181 εκατομμυρίων DEM κατά την ημερομηνία ενάρξεως της διαδικασίας κηρύξεως σε πτώχευση, η πόλη του Αμβούργου (που παρείχε εγγύηση για 129 εκατομμύρια αυτών των απαιτήσεων) και η HLB (η οποία ανέλαβε η ίδια τον οικονομικό κίνδυνο για τα υπόλοιπα 52 εκατομμύρια) αποφάσισαν, το 1984, να συμβάλουν οικονομικώς στη συνέχιση της εκμεταλλεύσεως της πρώην HSW. Η πόλη του Αμβούργου έθεσε, κατά συνέπεια, στη διάθεση της HSW 20 εκατομμύρια DEM η οποία και τα δάνεισε στον σύνδικο και στον διαχειριστή της πρώην HSW (στο εξής: οι ετερόρρυθμοι). Στη συνέχεια, τα πρόσωπα αυτά ίδρυσαν την Protei Produktionsbeteiligungen GmbH & Co (στο εξής: Protei), εισφέροντας, επιπλέον των 20 εκατομμυρίων του δανείου, 200 000 DEM στο εταιρικό κεφάλαιο.

11 Στη συνέχεια η Protei ίδρυσε, εισφέροντας τα 20,2 εκατομμύρια DEM του κεφαλαίου της, τη Neue Hamburger Stahlwerke GmbH, η οποία ανέλαβε, το 1984, τις δραστηριότητες και το ενεργητικό της πρώην HSW. Η Neue Hamburger Stahlwerke μετονομάστηκε, το ίδιο έτος, σε Hamburger Stahlwerke GmbH (στο εξής: HSW).

12 Σύμφωνα με τη σύμβαση που συνήφθη μεταξύ της HLB, της Protei και των ετερορρύθμων, συνομολογήθηκε ότι η αποπληρωμή του δανείου των 20 εκατομμυρίων DEM και των σχετικών τόκων (το εφαρμοστέο επιτόκιο ήταν το προεξοφλητικό επιτόκιο προσαυξημένο κατά 7,5 % με ελάχιστο όριο ετησίως 15 %) θα γινόταν μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η HSW θα πραγματοποιούσε κέρδη. Επίσης, συμφωνήθηκε ότι η Protei εκχωρεί το δικαίωμα της συμμετοχής στα κέρδη της HSW στην HLB κατ' αναλογία αντίστοιχη προς αυτήν του δανεισθέντος ποσού σε σχέση με το εταιρικό κεφάλαιο της HSW.

13 Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, η συνέχιση της εκμεταλλεύσεως της πρώην HSW από την HSW κατέστησε δυνατόν τον περιορισμό των ζημιών που προέκυψαν από τη χρηματοδότηση της πρώην HSW από 52 σε λιγότερα από 5 εκατομμύρια DEM ως προς τις ζημίες που αναλογούν στην HLB και από 129 σε 52 εκατομμύρια DEM ως προς αυτές που αναλογούν στην πόλη του Αμβούργου.

14 Στις 20 Δεκεμβρίου 1984 και 9 Δεκεμβρίου 1985, η Επιτροπή ενέκρινε την καταβολή στην HSW άμεσων ενισχύσεων συνολικού ύψους 46 εκατομμυρίων DEM για επενδύσεις, για το κλείσιμο εγκαταστάσεων, για την έρευνα και την ανάπτυξη και για την κάλυψη των ζημιών εκμεταλλεύσεως, καθώς και για την παροχή κρατικής εγγυήσεως 40 εκατομμυρίων DEM. Εντούτοις, μόνον ενισχύσεις 23,5 εκατομμυρίων DEM καταβλήθηκαν, ενώ εγγυήσεις ύψους 27 εκατομμυρίων DEM παρέμειναν αχρησιμοποίητες.

15 Το Bundesgerichtshof, με απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1988, αναγνώρισε ότι, δεδομένου ότι η HLB ήταν συγχρόνως μέτοχος της πρώην HSW και η καταπιστευματοδόχος της πόλεως του Αμβούργου, τα εν λόγω δάνεια έπρεπε να χαρακτηρισθούν ως κεφάλαια υπό μορφή δανείου. Από τον χαρακτηρισμό αυτό προκύπτει ότι οι αντίστοιχες απαιτήσεις δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν παρά μόνον αν από την εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας της πρώην HSW απέμενε υπόλοιπο μετά την ικανοποίηση όλων των προνομιούχων και μη προνομιούχων πιστωτών.

3. *Η πίστωση του 1984*

16 Η HSW, κατά την έναρξη της δραστηριότητάς της το 1984, έλαβε από την HLB πίστωση αυτομάτως ανανεώσιμη 130 εκατομμυρίων DEM βάσει συμβάσεων ετησίας διάρκειας τακτικώς παρατεινομένων, από τα οποία 52 εκατομμύρια με κίνδυνο της HLB και 78 εκατομμύρια κατόπιν εντολής της πόλεως του Αμβούργου. Ως αντάλλαγμα για την πίστωση η HLB έλαβε ασφάλειες.

17 Από το 1984 έως το 1993, η HSW πραγματοποίησε επί έξι έτη ζημίες και επί τέσσερα έτη κέρδη. Η πίστωση των 130 εκατομμυρίων DEM δεν χρησιμοποιήθηκε ολοσχερώς πριν από το 1992.

4. *Η πίστωση του Δεκεμβρίου 1992*

18 Δεδομένου ότι η HSW πραγματοποίησε ζημίες περίπου 20 εκατομμυρίων DEM το 1992, η κατάστασή της καθιστούσε αναγκαία, εκτός από την ανανέωση της πιστώσεως των 130 εκατομμυρίων DEM που είχε χορηγήσει η HLB, αύξησή της κατά 20 εκατομμύρια. Η HLB αποφάσισε να ανανεώσει την πίστωση των 52 εκατομμυρίων DEM των οποίων αναλαμβάνει τον κίνδυνο και δεν μετέσχε στην αύξησή της. Η πόλη του Αμβούργου, εξάλλου, αποφάσισε να ανανεώσει την εντολή παροχής πιστώσεως 78 εκατομμυρίων DEM και να δώσει επίσης εντολή στην HLB να αυξήσει την πίστωση των 20 εκατομμυρίων. Πάντως, η HLB και η πόλη του Αμβούργου απαίτησαν η χορήγηση της πιστώσεως αυτής να εξαρτηθεί από την υιοθέτηση εκ μέρους της HSW ενός σχεδίου αναδιαρθρώσεως.

5. *Η πίστωση του Δεκεμβρίου 1993*

19 Το 1993, η HSW πραγματοποίησε ζημίες συνολικού ύψους 24,4 εκατομμυρίων DEM και ζήτησε εκ νέου ανανέωση της πιστώσεως καθώς και αύξησή της. Δεδομένου ότι η HLB αποφάσισε να σταματήσει τη χρηματοδότηση της επιχειρήσεως, η πόλη του Αμβούργου έδωσε εντολή στην HLB να χορηγήσει στην HSW πίστωση από της 1ης Ιανουαρίου 1994) 150 εκατομμυρίων DEM, αυξημένη κατά 24 εκατομμύρια, καθώς και ενδιάμεση πίστωση 10 εκατομμυρίων. Η πόλη του Αμβούργου ανέλαβε έτσι το σύνολο του οικονομικού κινδύνου που απέρρεε από το συνολικό αυτό δάνειο των 184 εκατομμυρίων DEM.

6. *Η πώληση της HSW*

20 Πριν από τη χορήγηση αυτή του δανείου, που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 1993, είχαν πραγματοποιηθεί επαφές για τη μεταβίβαση της HSW. Μια έκθεση, εξάλλου, εμπειρογνωμόνων, την οποία είχε ζητήσει η επιτροπή πιστώσεων της πόλεως του Αμβούργου, συνιστούσε την ιδιωτικοποίηση της HSW. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, που χρονολογείται από τις 19 Ιανουαρίου 1994 (στο εξής: έκθεση Mac Kinsey), η πτώχευση της HSW θα συνεπήγετο για την πόλη του Αμβούργου ζημία 200 εκατομμυρίων DEM.

21 Η Protei μεταβίβασε τη συμμετοχή της στο κεφάλαιο της HSW στον διαχειριστή της πρώην HSW τον Φεβρουάριο του 1994 αντί ποσού 275 000 DEM, το οποίο καλύφθηκε από δάνειο της HLB, και αντί αναλήψεως του χρέους των 17,2 εκατομμυρίων DEM που απέμεναν να αποδοθούν επί του δανείου των 20 εκατομμυρίων που είχε εγκριθεί κατά την ίδρυση της Protei.

22 Με σύμβαση της 27ης Δεκεμβρίου 1994, η ολλανδική εταιρία Venuda Investments BV που ανήκει στον όμιλο ISPAT (στο εξής: ISPAT) απέκτησε την HSW, καταβάλλοντας, αφενός, 10 εκατομμύρια DEM στον διαχειριστή, ο οποίος τα μεταβίβασε αμέσως στην HLB, αποσβένοντας έτσι τις αξιώσεις που είχε η HLB, και, αφετέρου, συνάπτοντας σύμβαση με την HLB για τη μεταβίβαση των απαιτήσεών της που συνδέονταν με την πίστωση. Μια συμβατική ρήτρα όριζε τις λεπτομέρειες καθορισμού του τιμήματος πωλήσεως των απαιτήσεων. Η σύμβαση αυτή υποχρέωνε την ISPAT να συνεχίσει τις δραστηριότητες της HSW, να διατηρήσει 630 θέσεις εργασίας στην επιχείρηση, να πραγματοποιήσει επενδύσεις ύψους 70 εκατομμυρίων DEM και να εισφέρει κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου 30 εκατομμυρίων DEM.

Διοικητική διαδικασία

23 Η Επιτροπή, πληροφορηθείσα από τον Τύπο ότι η πόλη του Αμβούργου υποστήριζε οικονομικώς την HSW, κάλεσε, με έγγραφα της 24ης Ιανουαρίου και 2ας Φεβρουαρίου 1994, τη Γερμανική Κυβέρνηση να της παράσχει πληροφοριακά στοιχεία για το ζήτημα αυτό.

24 Η Επιτροπή, αφού εξέτασε τα διαβιβασθέντα στοιχεία, θεώρησε ότι τα χρηματοδοτικά μέτρα που ελήφθησαν υπέρ της HSW μπορούσαν να συνιστούν κρατικές ενισχύσεις ασυμβίβαστες προς τη Συνθήκη ΕΚΑΧ και τον πέμπτο κώδικα ενισχύσεων στη χαλυβουργία.

25 Με έγγραφο της 14ης Ιουλίου 1994, η Επιτροπή πληροφόρησε τη Γερμανική Κυβέρνηση για την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 6, παράγραφος 4, του εν λόγω κώδικα. Κατά τη δημοσίευση της αποφάσεως αυτής (ΕΕ C 293, σ. 3), η Επιτροπή ζήτησε από τα άλλα κράτη μέλη και τους ενδιαφερόμενους τρίτους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους για τα εν λόγω μέτρα εντός προθεσμίας ενός μήνα.

26 Η Γερμανική Κυβέρνηση, με ανακοίνωση προς την Επιτροπή της 8ης Σεπτεμβρίου 1994, διατύπωσε τις παρατηρήσεις της με τις οποίες προέβαλε ότι τα εν λόγω χρηματοδοτικά μέτρα δεν αποτελούσαν κρατικές ενισχύσεις. Άλλα κράτη μέλη καθώς και τρίτοι διαβίβασαν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους.

27 Στη συνέχεια, η Γερμανική Κυβέρνηση απέστειλε μία σειρά εγγράφων στην Επιτροπή και συμμετέσχε σε διάφορες συναντήσεις που αυτή οργάνωσε. Ζήτησε επίσης, με έγγραφο της 23ης Ιουνίου 1995, να αναβληθεί η λήψη της αποφάσεως της Επιτροπής προκειμένου να μπορέσει να αποδείξει ότι η HSW ήταν σε θέση να εξασφαλίσει η ίδια τη χρηματοδότησή της χάρη στις δικές της ασφάλειες. Η Επιτροπή έκανε δεκτό το αίτημα αυτό.

28 Με ανακοίνωση της 18ης Αυγούστου 1995 η Γερμανική Κυβέρνηση διαβίβασε νέα πληροφοριακά στοιχεία στην Επιτροπή.

Η προσβαλλομένη απόφαση

29 Στις 31 Οκτωβρίου 1995, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφασή της 96/236/ΕΚΑΧ, σχετικά με κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Ελεύθερη και Χανσεατική πόλη του Αμβούργου, περιφερειακή αρχή της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, στη χαλυβουργική επιχείρηση EKAX Hamburger Stahlwerke GmbH του Αμβούργου (ΕΕ 1996, L 78, σ. 31, στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση), η οποία έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Η εισφορά στο μετοχικό κεφάλαιο της [HSW] ύψους 20 εκατομμυρίων DEM, τα οποία χορηγήθηκαν υπό μορφή δανείου από την Ελεύθερη και Χανσεατική πόλη του Αμβούργου μέσω της [HLB] στους μετόχους της [Protei] και στην ίδια την εταιρία, αποτελεί κρατική ενίσχυση. Η εν λόγω ενίσχυση καλύπτεται από τις προηγούμενες εγκρίσεις της Επιτροπής των ετών 1984/85.

Άρθρο 2

Τα δάνεια που χορηγήθηκαν στην [HSW] βάσει της επέκτασης κατά 20 εκατομμύρια DEM της πιστώσεως που είχε χορηγήσει η [HLB] κατόπιν εντολής της Ελεύθερης και Χανσεατικής πόλης του Αμβούργου τον Δεκέμβριο 1992, καθώς και τα δάνεια που χορηγήθηκαν στην ίδια επιχείρηση βάσει της πιστώσεως των 174 εκατομμυρίων DEM και της ενδιάμεσης πιστώσεως των 10 εκατομμυρίων DEM που παρέσχε η [HLB] κατόπιν εντολής της Ελεύθερης και Χανσεατικής πόλης του Αμβούργου τον Δεκέμβριο 1993 αποτελούν κρατική ενίσχυση μη συμβιβάσιμη προς τη Συνθήκη ΕΚΑΧ και τον κώδικα ενισχύσεων στη χαλυβουργία.

Άρθρο 3

Η Γερμανία απαιτεί την αναφερόμενη στο άρθρο 2 ενίσχυση από την επιχείρηση που την έλαβε. Η επιστροφή πρέπει να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις διατάξεις του γερμανικού δικαίου εντόκως, με βάση το επιτόκιο που χρησιμοποιείται ως επιτόκιο αναφοράς κατά την αξιολόγηση των περιφερειακών καθεστώτων ενισχύσεων, pro rata temporis από την ημερομηνία κατά την οποία χορηγήθηκε η ενίσχυση. Οι τόκοι που έχουν ήδη καταβληθεί βάσει της συμφωνίας χορηγήσεως πιστώσεως αφαιρούνται. Το τίμημα πωλήσεως που θα καταβάλει τελικά η Venuda Investments BV για τη μεταβίβαση απαιτήσεων από την [HLB] πρέπει να θεωρηθεί μέρος της επιστροφής της ενίσχυσης.»

30 Η εκτίμηση της Επιτροπής συνοψίζεται ως ακολούθως (αιτιολογική σκέψη IV της αποφάσεως).

31 Η Επιτροπή εκθέτει εκ προοιμίου ότι η HSW, από της ιδρύσεώς της το 1984, είναι στην πραγματικότητα δημόσια επιχείρηση, δεδομένου ότι το Δημόσιο συγκέντρωσε το σύνολο του εταιρικού κεφαλαίου και το εισέφερε στην επιχείρηση μέσω της HLB, του συνδίκου, του διαχειριστή και της Protei. Ομοίως, θεωρεί ότι χάριν ακριβώς του συστήματος των συμβάσεων που υπογράφηκαν το 1984 η πόλη του Αμβούργου απέκτησε τον έλεγχο της HSW μέσω της HLB.

1. *Δάνειο εταιρικού κεφαλαίου*

32 Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το δάνειο εταιρικού κεφαλαίου 20 εκατομμυρίων DEM που ενέκρινε η πόλη του Αμβούργου στην Protei μέσω της HLB προκειμένου να συγκεντρώσει το αρχικό κεφάλαιο της HSW ισοδυναμούσε με εισφορά κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου.

33 Κατά την Επιτροπή, σύμφωνα με τον ισχυρισμό της Γερμανικής Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως, ένας ιδιώτης επενδυτής μη ευρισκόμενος σε ιδιαίτερη σχέση με την πρώην HSW δεν θα είχε προσφέρει κεφάλαιο επιχειρηματικού κινδύνου για να χρηματοδοτήσει μια εταιρία που αποτελεί συνέχεια άλλης. Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, διαπιστώνει, αφενός, ότι ο σύνδικος του προληπτικού της πτωχεύσεως συμβιβασμού εις μάτην προσπάθησε, επί ένα έτος, να ανεύρει ιδιώτη επενδυτή διατεθειμένο να αναλάβει τις δραστηριότητες της HSW και, αφετέρου, ότι, όταν εξέτασε το 1984 τις ενισχύσεις που συνδέονταν με το σχέδιο αναδιαρθρώσεως και είχαν υποβληθεί από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, το γεγονός ότι θεώρησε ότι η HSW ήταν βιώσιμη οφείλεται στην τεκμαιρόμενη πρόθεση του ιδιώτη επενδυτή Protei να εισφέρει κεφάλαιο επιχειρηματικού κινδύνου. Οι ενισχύσεις, χάρη στις οποίες η HSW κρίθηκε οικονομικώς βιώσιμη, θεωρήθηκαν από την Επιτροπή ότι περιορίζονταν στο αναγκαίο για την αναδιάρθρωση ποσό. Επομένως, η Επιτροπή έκρινε ότι το γεγονός ότι είχε καταστεί αδύνατο να ανερευθεί ιδιώτης επενδυτής διατεθειμένος να αναλάβει τις δραστηριότητες της πρώην HSW, παρά την προοπτική να λάβει σημαντικές ενισχύσεις, αποδεικνύει ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα ήταν πρόθυμος να δεσμεύσει κεφάλαιο επιχειρηματικού κινδύνου.

34 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ανάλυση αυτή δεν βρίσκεται σε αντίφαση προς το γεγονός της συμμετοχής της HLB στη χρηματοδότηση της HSW. Η τράπεζα δεν είχε εγκρίνει τα δάνεια που συνδέονται με την πίστωση υπό όρους που καθιστούσαν δυνατό να θεωρηθεί, εξ αρχής, ότι τα δάνεια αντιστοιχούσαν προς κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η HLB όφειλε να καταβάλει τόκους και για τα έτη κατά τα οποία δεν πραγματοποιούσε κέρδη και ότι η HLB εξασφάλισε την κάλυψη του δανείου της μέσω αξιόλογων εγγυήσεων καθόσον χρόνο το δάνειο δεν θεωρούνταν ως κεφάλαιο υπό μορφή δανείου.

35 Η Επιτροπή καταλήγει ότι το δάνειο των 20 εκατομμυρίων DEM αποτελεί κρατική ενίσχυση. Πάντως, η ενίσχυση αυτή καλύπτεται από τις προηγούμενες εγκρίσεις τις οποίες παρέσχε το 1984 και 1985.

2. Η πίστωση του 1984

36 Η Επιτροπή θεωρεί, όσον αφορά την πίστωση που εγκρίθηκε από την HLB και καλύπτεται ευρέως από την εντολή της πόλεως του Αμβούργου, ότι ενδείκνυται να

αναλυθούν τα χρηματοδοτικά μέτρα ενόψει των περιστάσεων που περιέβαλαν τη δημιουργία της νέας HSW.

37 Υπενθυμίζει ότι η HLB και η πόλη του Αμβούργου θεώρησαν, κατά την έναρξη της πτωχευτικής διαδικασίας δικαστικής εκκαθαρίσεως της πρώην HSW, ότι οι απαιτήσεις τους, αντιστοίχως 52 και 129 εκατομμυρίων DEM, μπορούσαν να μην ικανοποιηθούν συνεπεία του ενδεχομένου χαρακτηρισμού τους ως κεφαλαίων υπό μορφή δανείων. Κατά συνέπεια, προκειμένου να επιτύχουν τη μερική ικανοποίηση των απαιτήσεών τους, η HLB και η πόλη του Αμβούργου ήσαν διατεθειμένες να θέσουν στη διάθεση της HSW ποσό αντίστοιχο προς τις απαιτήσεις τους προκειμένου να καταστήσουν δυνατή τη συνέχιση της εκμεταλλεύσεως της εταιρίας και να αποφύγουν, κατ' αυτόν τον τρόπο, τις δαπάνες που συνδέονται με το κλείσιμο της επιχειρήσεως.

38 Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η HLB πέτυχε τελικά την απόδοση των 90 % της απαιτήσεώς της έναντι της πρώην HSW, η δε πόλη του Αμβούργου την απόδοση του 60 % της δικής της απαιτήσεως. Εντούτοις, η Επιτροπή διακρίνει μεταξύ της στάσεως της HLB και της πόλεως του Αμβούργου για τον λόγο ότι υφίσταται ουσιώδης διαφορά μεταξύ αυτών οι οποίες συνίσταται στη διάρθρωση των ασφαλειών που τους παρασχέθηκαν. Πράγματι, η HLB παρέσχε την πίστωση με εγγυήσεις που της εξασφάλιζαν συνεχώς την ικανοποίηση των απαιτήσεών της προτού η πόλη του Αμβούργου μπορέσει να επωφεληθεί από τις συσταθείσες ασφάλειες.

39 Κατά την Επιτροπή, μεταξύ του 1984 και του 1992, χρονικό διάστημα κατά το οποίο η πίστωση παρατεινόταν συνεχώς, η HSW δεν αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες που απαιτούσαν νέα εισφορά κεφαλαίου προκειμένου να αποφευχθεί η πτώχευση. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η HLB δεν είχε, επομένως, λόγους να φοβάται την απώλεια των ασφαλειών λόγω του χαρακτήρα των δανείων ως κεφαλαίων υπό μορφή δανείου, αυτό δε μολονότι το σύστημα των συμβάσεων που είχε καταρτισθεί για τη συνέχιση της HSW αποτελούσε προσπάθεια παρακάμψεως αυτού του νομικού χαρακτηρισμού. Επομένως, η HLB μπορούσε να στηριχθεί τόσο στο σύστημα των συμβάσεων όσο και στην πρόθεση της πόλεως του Αμβούργου να διατηρήσει την HSW σε λειτουργία προκειμένου να υπάρχει και πάλι ελπίδα αποδοτικότητας των επενδύσεων.

40 Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί πλήρως ότι η συμπεριφορά της πόλεως του Αμβούργου από το 1984 έως το 1992 ήταν η συμπεριφορά ενός ιδιώτη επενδυτή που βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση. Επομένως, η πίστωση που παρασχέθηκε από το 1984 έως τα τέλη του 1992 και τελούσε υπό την εγγύηση της πόλεως του Αμβούργου μέχρι ποσού 78 εκατομμυρίων DEM δεν συνιστά, κατά την Επιτροπή, κρατική ενίσχυση.

3. *Η πίστωση του Δεκεμβρίου 1992*

41 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η HSW αντιμετώπισε από το 1992 οικονομικές δυσχέρειες που καθιστούσαν αναγκαία επιπλέον ρευστότητα.

42 Ενόψει των ζημιών που σημείωσε το 1991 και το 1992, η HLB δέχθηκε να ανανεώσει τη δέσμευσή της για 52 εκατομμύρια DEM, αρνήθηκε όμως να την επεκτείνει. Η πόλη του Αμβούργου, εξάλλου, δέχθηκε να ανανεώσει τη δέσμευσή της και να την επεκτείνει, αυξάνοντας έτσι την κάλυψη του κινδύνου για την HSW από 60 σε 65,4 %. Η Επιτροπή θεωρεί εύλογο το ότι η HLB, αφενός, δέχθηκε να ανανεώσει τη δέσμευσή της, δεδομένου ότι είχε ανακτήσει το 90 % αυτής, πλην όμως, αφετέρου, αρνήθηκε να την αυξήσει ενόψει της καταστάσεως της αγοράς.

43 Η Επιτροπή ισχυρίζεται επίσης ότι το επιχείρημα της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως ότι μια ιδιωτική τράπεζα θα είχε παράσχει την αναγκαία αύξηση της πιστώσεως, διότι, διαφορετικά, το σύνολο του δανείου θα είχε απολεσθεί, δεν είναι πειστικό. Η οικονομική δέσμευση της HLB στη χορήγηση μέρους της πιστώσεως δεν μπορεί να συγκριθεί με δάνειο ιδιωτικής τράπεζας. Συναφώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η HLB στηριζόταν στην πρόθεση της πόλεως του Αμβούργου να διατηρήσει την HSW σε κατάσταση λειτουργίας. Ομοίως, η Επιτροπή θεωρεί ότι το επιχείρημα της Γερμανικής Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως ότι η HSW δεν αποκόμισε όφελος από την αύξηση της πιστώσεως δεν είναι βάσιμο, δεδομένου ότι ο κίνδυνος που υφίστατο για την HSW συνίστατο σε αδυναμία πληρωμών. Επιπλέον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η HLB είχε ήδη συνάψει κάθε είδους σύμβαση παροχής ασφάλειας προς όφελός της

και ότι η αύξηση κατά 20 εκατομμύρια DEM της πιστώσεως ήταν απαραίτητη για την επιβίωση της επιχειρήσεως.

44 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η πόλη του Αμβούργου, εγκρίνοντας αυτή την αύξηση της πιστώσεως, διακινδύνευσε ποσό ανώτερο της αρχικής της απαιτήσεως έναντι της πρώην HSW, οπότε οι ιδιαίτεροι οικονομικοί λόγοι που προβλήθηκαν προς δικαιολόγηση της συνεχίσεως της λειτουργίας της επιχειρήσεως δεν μπορούν να εξηγήσουν τη συμπεριφορά αυτή. Επομένως, θεωρεί ότι η αύξηση αυτή της πιστώσεως συνιστά κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη προς το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

4. *Η πίστωση του Δεκεμβρίου 1993*

45 Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η HSW σημείωσε και πάλι, το 1993, αρνητικό αποτέλεσμα εκμεταλλεύσεως 24,4 εκατομμυρίων DEM και ότι οι εντεταλμένοι από την επιτροπή πιστώσεων της πόλεως του Αμβούργου εμπειρογνώμονες διαπίστωσαν τον Δεκέμβριο του 1993 — Ιανουάριο 1994 (έκθεση Mac Kinsey) ότι η HSW ήταν στα πρόθυρα της πτωχεύσεως και ότι η ιδιωτικοποίηση ήταν ο καλύτερος τρόπος περιορισμού των ζημιών της πόλεως του Αμβούργου και διατηρήσεως των θέσεων εργασίας.

46 Η HLB αποφάσισε να μην ανανεώσει την πίστωση που είχε χορηγήσει χωρίς εγγύηση και να σταματήσει τη χρηματοδότηση της επιχειρήσεως. Αντιθέτως, η πόλη του Αμβούργου αποφάσισε να αναλάβει πλήρως τον οικονομικό κίνδυνο αναφορικά με την HSW και έδωσε εντολή στην HLB να θέσει στη διάθεση της επιχειρήσεως, από τον Ιανουάριο του 1994, πίστωση 174 εκατομμυρίων DEM καθώς και ενδιάμεση πίστωση 10 εκατομμυρίων.

47 Η Επιτροπή θεωρεί ότι το επιχείρημα της Γερμανικής Κυβερνήσεως ότι η απόφαση της HLB στηριζόταν κυρίως σε μία προσφάτως εκδοθείσα απόφαση, κατά την οποία

τα δάνεια που είχε εγκρίνει έπρεπε να θεωρηθούν ως κεφάλαια υπό μορφή δανείου, δεν είναι πειστικό. Πράγματι, η εν λόγω απόφαση δημοσιεύθηκε σε μια επιθεώρηση ευρείας κυκλοφορίας στις 2 Οκτωβρίου 1992, δηλαδή πριν η HLB αποφασίσει να ανανεώσει το μερίδιό της στην πίστωση των 52 εκατομμυρίων DEM το 1992. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι η HLB όφειλε να γνωρίζει ότι το σύστημα των συμβάσεων που υπογράφηκαν το 1984 σκοπούσε στο να παρακαμφθεί η νομολογία που αφορά τα κεφάλαια υπό μορφή δανείων και ότι οι ελπίδες της πόλεως του Αμβούργου για την αναζωογόνηση της HSW περιορίστηκαν κατόπιν των συμπερασμάτων της εκθέσεως Mac Kinsey.

48 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εκτιμά ότι η HLB θεώρησε ότι οι ιδιαίτερες συνθήκες υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκε η αρχική χρηματοδότηση της HSW δεν αρκούσαν πλέον για να δικαιολογηθεί ο οικονομικός κίνδυνος που συνδεόταν με τη συνέχιση της εκμεταλλεύσεως της HSW. Η στάση αυτή δικαιολογείται από την κατάσταση της HSW, η οποία βρισκόταν στα πρόθυρα της πτωχεύσεως, από την αναγγελία νέων ζημιών, δεδομένου ότι δεν βελτιώθηκε η αγορά, και από τα συμπεράσματα της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με την Επιτροπή, κανένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε θέσει στη διάθεση της HSW νέα κεφάλαια, η δε πίστωση καθώς και η ενδιάμεση πίστωση που εγκρίθηκαν κατόπιν εντολής της πόλεως του Αμβούργου συνιστούν ενίσχυση ασυμβίβαστη προς το άρθρο 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

49 Υπό αυτές τις περιστάσεις, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 21 Δεκεμβρίου 1995.

50 Με διάταξη της 8ης Μαΐου 1996, επιτράπηκε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να παρέμβει υπέρ της προσφεύγουσας.

51 Η προσβαλλομένη απόφαση αποτελεί επίσης αντικείμενο προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου με αριθμό C-404/95. Με διάταξη της 10ης Δεκεμβρίου 1996, το Δικαστήριο ανέστειλε την εκδίκαση της υποθέσεως αυτής μέχρις ότου το Πρωτοδικείο εκδώσει την απόφασή του.

52 Με διάταξη της 4ης Μαρτίου 1997, επιτράπηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο να παρέμβει υπέρ της καθής. Με την ίδια αυτή διάταξη, το Πρωτοδικείο εξέτασε ένα αίτημα της προσφεύγουσας για την τήρηση του απορρήτου το οποίο και δέχτηκε ως προς ορισμένα στοιχεία που περιέχει η δικογραφία.

53 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Ηνωμένο Βασίλειο, παρεμβαίνοντες, διατύπωσαν τις παρατηρήσεις τους με υπομνήματα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου αντιστοίχως στις 31 Ιουλίου 1996 και στις 11 Αυγούστου 1997. Η Επιτροπή διατύπωσε τις απόψεις της επί των παρατηρήσεων αυτών με υπόμνημα της 4ης Δεκεμβρίου 1997.

54 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Σύμφωνα με το άρθρο 64, παράγραφος 3, του κανονισμού διαδικασίας του Πρωτοδικείου, οι διάδικοι, καθώς και η HLB, κλήθηκαν να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα.

55 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Επιτροπή και η προσφεύγουσα απάντησαν, αντιστοίχως με έγγραφα της 12ης Φεβρουαρίου, 15ης Φεβρουαρίου και 18ης Φεβρουαρίου 1999, στις ερωτήσεις αυτές και προσκόμισαν τα ζητηθέντα έγγραφα. Η HLB απάντησε επίσης, με έγγραφο της 11ης Φεβρουαρίου 1999, σε ερώτηση που της τέθηκε. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν συναφώς εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

56 Οι κύριοι διάδικοι, καθώς και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, παρεμβαίνουσα, αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 18ης Μαρτίου 1999.

57 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή αμφισβήτησε, αφενός, τη χρησιμότητα των ερωτήσεων που έθεσε το Πρωτοδικείο στους διαδίκους και την HLB και, αφετέρου, το ότι ελήφθησαν υπόψη, για τους σκοπούς της παρούσας προσφυγής, νέα νομικά και πραγματικά στοιχεία που περιέχονται στις απαντήσεις αυτές.

58 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

59 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, παρεμβαίνουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση.

60 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

61 Το Ηνωμένο Βασίλειο, παρεμβαίνον, ζητεί από το Πρωτοδικείο να απορρίψει την προσφυγή.

62 Με την από 18η Φεβρουαρίου 1999 απάντησή της στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι παραιτείται από την προσφυγή της καθόσον αυτή στρέφεται κατά του άρθρου 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Επιβεβαίωσε την παραίτηση αυτή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Επί των απαντήσεων στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου και των εγγράφων που επισυνάπτονται ως παράρτημα στις απαντήσεις αυτές

63 Η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προβάλλει ότι μόνον τα στοιχεία που της διαβιβάστηκαν στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας έπρεπε να ληφθούν υπόψη από το Πρωτοδικείο προκειμένου αυτό να ασκήσει τον έλεγχό του. Αυτό δεν συνέβη ως προς το πλήρες σχέδιο αναδιαρθρώσεως του 1992, καθώς και τη γνωμάτευση Susat & Partner της 23ης Νοεμβρίου 1992, που διαβιβάστηκε από την προσφεύγουσα ως παράρτημα των απαντήσεών της στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου. Επιπλέον, οι απαντήσεις στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου δεν θα έπρεπε, αφενός, να παράσχουν στους διαδίκους τη δυνατότητα να αναφερθούν σε γεγονότα μεταγενέστερα της προσβαλλομένης αποφάσεως, ενώ η διοικητική διαδικασία για την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως είχε ολοκληρωθεί, και, αφετέρου, να έχουν ως αντικείμενο την προβολή επιχειρημάτων ενώπιον του Πρωτοδικείου που δεν είχαν διατυπωθεί προς αυτή.

64 Κατά το άρθρο 24 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ, που εφαρμόζεται στο Πρωτοδικείο δυνάμει του άρθρου 46 αυτού, το Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει από τους διαδίκους «να προσκομίσουν κάθε έγγραφο και να παράσχουν κάθε πληροφορία που επιθυμεί».

65 Στη συνέχεια, από το άρθρο 64, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, που συμπληρώνει και διευκρινίζει τις διατάξεις του Οργανισμού,

προκύπτει ότι τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας έχουν, ιδίως, ως σκοπό να καταστήσουν σαφές το περιεχόμενο των αιτημάτων, καθώς και των ισχυρισμών και επιχειρημάτων των διαδίκων, και να διευκρινίσουν τα σημεία τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς. Συναφώς, το άρθρο 64, παράγραφος 3, του ίδιου αυτού Κανονισμού Διαδικασίας αναφέρει ότι τα μέτρα αυτά μπορούν να συνίστανται σε:

«α) υποβολή ερωτήσεων στους διαδίκους·

(...)

γ) αίτηση παροχής από τους διαδίκους ή τρίτους πληροφοριών ή ενημερωτικών στοιχείων·

δ) αίτηση προσκομίσεως εγγράφων ή οποιουδήποτε στοιχείου που έχει σχέση με την υπόθεση·

(...)».

66 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο έκρινε αναγκαίο, αφενός, να θέσει γραπτές ερωτήσεις στην προσφεύγουσα, την Επιτροπή και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προκειμένου να του δοθούν διευκρινίσεις επί των λόγων και των ισχυρισμών που διατυπώνουν με τα υπομνήματά τους και, αφετέρου, να καλέσει τους ίδιους αυτούς διαδίκους να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα που παρατίθενται στα εν λόγω υπομνήματα. Μια γραπτή ερώτηση τέθηκε επίσης στην HLB, τρίτο πρόσωπο σε σχέση με την παρούσα διαδικασία, προκειμένου να διευκρινισθεί ένα επίμαχο σημείο επί του οποίου η προσφεύγουσα και η Επιτροπή διατυπώνουν διιστάμενες απόψεις, ήτοι αν ενέκρινε τα επίδικα δάνεια χωρίς να υφίσταται σχετική εντολή της πόλεως του Αμβούργου.

67 Συναφώς, εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να εκτιμήσει, στο πλαίσιο των ισχυρισμών που διατυπώνουν οι διάδικοι, τη λυσιτέλεια των απαντήσεων που δίνουν στις ερωτήσεις του καθώς και των εγγράφων που προσκομίζουν. Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως αυτής, εναπόκειται επίσης στο Πρωτοδικείο να λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις της Επιτροπής επί του ζητήματος κατά πόσον οι απαντήσεις αυτές και τα έγγραφα αυτά μπορούν να ληφθούν υπόψη προκειμένου να ελεγχθεί το σύννομο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Επί της ουσίας

68 Η προσφεύγουσα προβάλλει τρεις λόγους προς στήριξη της προσφυγής της. Ο πρώτος λόγος αντλείται από την παράβαση ουσιώδους τύπου, καθόσον η προσβαλλομένη απόφαση στηρίζεται σε ανύπαρκτα περιστατικά και καθόσον η Επιτροπή δεν εξέτασε ορισμένα επιχειρήματα. Ο δεύτερος από παραβίαση της Συνθήκης ΕΚΑΧ και των σχετικών με την εφαρμογή της κανόνων δικαίου. Ο τελευταίος λόγος αντλείται από κατάχρηση εξουσίας εκ μέρους της Επιτροπής.

69 Πάντως, πρέπει να τονισθεί ότι ο πρώτος λόγος συνδέεται στενά με τον δεύτερο, ο οποίος αντλείται από παραβίαση της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Πράγματι, η αιτίαση που αντλείται από την ύπαρξη πραγματικών σφαλμάτων δεν έχει αυτοτελές περιεχόμενο και δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί ως «παράβαση ουσιώδους τύπου» κατά την έννοια του άρθρου 33 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

70 Όσον αφορά τις διαπιστώσεις της Επιτροπής περί των πραγματικών περιστατικών, πρέπει ακόμη να τονισθεί ότι υφίσταται διάσταση μεταξύ της προσβαλλομένης αποφάσεως και της εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, παρεμβαίνουσας, παρουσιάσεως των περιστατικών. Η παρεμβαίνουσα επισήμανε, στο πλαίσιο των παρατηρήσεών της επί της εκθέσεως ακροατηρίου, ότι δεν είναι ακριβές ότι η πίστωση των 150 εκατομμυρίων DEM που χορηγήθηκε τον Δεκέμβριο του 1992 εξασφαλίστηκε με εγγύηση ύψους 98 εκατομμυρίων με πιστωτική εντολή της πόλεως του Αμβούργου (78 εκατομμύρια ως εγγύηση για την υφιστάμενη πίστωση των 130 εκατομμυρίων και 20 εκατομμύρια για την κάλυψη της αυξήσεως), ενώ η HLB δεσμευόταν συνεχώς να παράσχει χωρίς εγγύηση πίστωση 52 εκα-

τομμυρίων DEM. Η παρουσίαση αυτή των περιστατικών δεν λαμβάνει υπόψη ότι η πιστωτική εντολή που αφορά την πίστωση των 130 εκατομμυρίων DEM διευρύνθηκε, τον Δεκέμβριο του 1992, από 78 σε 97,5 εκατομμύρια, αυξάνοντας έτσι την κάλυψη από 60 σε 75 % αυτού του ποσού. Στην κάλυψη αυτή προστέθηκε η πιστωτική εντολή για την αύξηση κατά 20 εκατομμύρια DEM, οπότε το συνολικό ποσό που κάλυπταν οι πιστωτικές εντολές της πόλεως του Αμβούργου από τον Δεκέμβριο του 1992 ήταν 117,5 εκατομμύρια.

71 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν προέβαλε το σημείο αυτό ως λόγο ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως και ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αναφέρθηκε, με το υπόμνημά της παρεμβάσεως, στο σημείο αυτό σε ένα μέρος που επιγράφεται «χάριν διασφαλίσεως: άλλες διορθώσεις» και αφορά διορθώσεις της παρουσιάσεως των απόψεων της Επιτροπής επί σημείων που η παρεμβαίνουσα δεν θεωρεί λυσιτελή για την απόφαση του Πρωτοδικείου. Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει ο εκ μέρους του Πρωτοδικείου έλεγχος του ζητήματος αν η προσβαλλομένη απόφαση πάσχει πλάνης περί τα πράγματα ως προς το σημείο αυτό.

72 Επομένως, πρέπει να εξετασθούν από κοινού ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος ως ένας και μοναδικός λόγος που αντλείται από παράβαση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ και του άρθρου 1, παράγραφος 2, του κώδικα ενισχύσεων στη χαλυβουργία, καθόσον η Επιτροπή φέρεται ότι κακώς χαρακτήρισε τα επίδικα μέτρα ως κρατικές ενισχύσεις.

1. *Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 4, στοιχείο γ; της Συνθήκης ΕΚΑΧ και του άρθρου 1, παράγραφος 2, του κώδικα ενισχύσεων στη σιδηρουργία*

Επιχειρήματα των διαδίκων

73 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι κακώς χαρακτήρισε τα επίδικα χρηματοδοτικά μέτρα ως κρατικές ενισχύσεις και υποστηρίζει, κυρίως και κατ'

ουσίαν, ότι τα επίδικα χρηματοδοτικά μέτρα θα μπορούσαν να έχουν ληφθεί από ιδιώτη επενδυτή στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς.

74 Συναφώς, προβάλλει, πρώτον, ότι η πόλη του Αμβούργου και η HLB αποτελούν μια οικονομική ενότητα. Δεύτερον, υποστηρίζει ότι οι πιστώσεις που εγκρίθηκαν τον Δεκέμβριο του 1992 και τον Δεκέμβριο του 1993 θα μπορούσαν να είχαν χορηγηθεί από ιδιώτη επενδυτή. Τρίτον, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι διέθετε επαρκείς ασφάλειες προκειμένου να λάβει κεφάλαια από τρίτους. Τέλος, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, αν έπρεπε να γίνει δεκτή η άποψη της Επιτροπής για την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως, το ποσό της ενισχύσεως αυτής δεν θα αντιστοιχούσε στο ποσό που αναφέρει η Επιτροπή.

Επί της οικονομικής ενότητας μεταξύ της πόλεως του Αμβούργου και της HLB

75 Η προσφεύγουσα, υποστηριζόμενη από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, προβάλλει ότι υφίσταται οικονομική ενότητα μεταξύ της πόλεως του Αμβούργου και της HLB. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κακώς διέκρινε μεταξύ της συμπεριφοράς της HLB, αφενός, ως κρατικής τράπεζας και, αφετέρου, ως εμπορικής τράπεζας και εκτίμησε χωριστά τα ποσά που χορηγήθηκαν υπό τις δύο αυτές ιδιότητες. Συνάγεται επίσης ότι η HLB δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως ο ιδιώτης επιχειρηματίας αναφοράς.

76 Υπενθυμίζει προς στήριξη αυτού του επιχειρήματος ότι, πρώτον, η HLB είναι οργανισμός δημοσίου δικαίου δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 1, του HLB-Gesetz (νόμου περί της HLB). Δεύτερον, η πόλη του Αμβούργου ευθύνεται απεριορίστως για τις υποχρεώσεις που συνομολογεί η HLB και οφείλει να εγγυάται την εκ μέρους της HLB εκτέλεση των αποστολών που της ανατίθενται (άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, του HLB-Gesetz). Τρίτον, σε αντίθεση προς μια συνήθη εμπορική τράπεζα, η HLB δεν έχει ως κύριο σκοπό την πραγματοποίηση κερδών. Τέλος, τέταρτον, η πόλη του Αμβούργου διορίζει τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και του συμβουλίου επιτηρήσεως της HLB.

77 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επιδοκιμάζει πλήρως την άποψη αυτή και δικαιολογεί, μέσω πολυαρίθμων επιχειρημάτων, την εν προκειμένω εφαρμογή της απόψεως περί οικονομικής ενότητας, υπενθυμίζοντας συναφώς ότι, καίτοι η HLB είναι αυτοτελές νομικό πρόσωπο, το γεγονός αυτό δεν αποκλείει την ύπαρξη οικονομικής ενότητας. Η λειτουργική εγγύηση (Anstaltslast) είναι, συναφώς, καθοριστική για τον χαρακτηρισμό, εν προκειμένω, μιας οικονομικής ενότητας. Πρόκειται για μια εγγύηση όπου ο φορέας συνδέσεως του δημοσίου οργανισμού εγγυάται ότι ο οργανισμός αυτός είναι σε θέση να εκτελέσει τα καθήκοντά του.

78 Επιπλέον, η οικονομική επιτυχία της HLB, η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επαγγελματική διαχείριση των κινδύνων της πιστώσεως, είναι καθοριστική για το μέγεθος των κερδών που διανέμει η HLB και, επομένως, για την αναλογία της στον προϋπολογισμό της πόλεως του Αμβούργου. Έτσι, η συμμετοχή της HLB στον προϋπολογισμό της πόλεως του Αμβούργου μπορεί να φθάνει το 6 % του εταιρικού της κεφαλαίου. Κατά συνέπεια, η απώλεια των πιστώσεων που ενέκρινε η HLB για την HSW θα έχει συνεχώς οικονομικές συνέπειες για την πόλη του Αμβούργου, είτε αυτή εξέδωσε είτε όχι εντολές ανοίγματος πιστώσεως υπέρ της HLB.

79 Τέλος, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ισχυρίζεται ότι πληρούνται εν προκειμένω τα κριτήρια της οικονομικής ενότητας που θέτει η κοινοτική νομολογία και τα οποία είναι η κατοχή της πλειοψηφίας του κεφαλαίου (εν προκειμένω, η HLB ανήκει κατά 100 % στην πόλη του Αμβούργου), η εξουσία παροχής οδηγιών και η καθοριστική επιρροή. Τα ποσά που κατέβαλαν στην HSW η πόλη του Αμβούργου και η HLB πρέπει, κατά συνέπεια, να εκτιμηθούν συνολικώς στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των ενισχύσεων.

80 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, μολονότι ένα γερμανικό δικαστήριο έκρινε ότι η πόλη του Αμβούργου και η HLB συνιστούσαν μια ενότητα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το συμπέρασμα αυτό αφορά ένα νομικό πλαίσιο και συμφέροντα διαφορετικά από τα της παρούσας υποθέσεως. Πράγματι, η κρίση που εξέφεραν τα γερμανικά δικαστήρια αφορά τη σχέση που συνδέει την πόλη του Αμβούργου με την HLB στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας και όχι στο πλαίσιο του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Επομένως, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ δύο καταστάσεων που δικαιολογούν δύο διαφορετικούς χαρακτηρισμούς της σχέσεως μεταξύ της πόλεως του Αμβούργου και της HLB. Στην πρώτη περίπτωση, η HLB χορήγησε το ποσό των 129 εκατομμυρίων DEM κατόπιν εντολής της πόλεως του Αμβούργου, διενεργώντας ως εκ τούτου μία και μόνον οικονομική πράξη. Εντούτοις, στη δεύτερη περίπτωση,

που ενδιαφέρει ειδικότερα την Επιτροπή και έχει σχέση με το ποσό των 52 εκατομμυρίων DEM που χορηγήθηκαν στην HSW, η HLB δεν έτυχε της εγγυήσεως της πόλεως του Αμβούργου και, ως εκ τούτου, προέβη σε μια πράξη χωρίς νομικό ή οικονομικό σύνδεσμο με την πόλη. Η Επιτροπή εκθέτει ότι η Γερμανική Κυβέρνηση, κατά τη συζήτηση της 22ας Μαΐου 1995 και στην ανακοίνωσή της της 8ης Σεπτεμβρίου 1994, επιβεβαίωσε ότι η HLB και η πόλη του Αμβούργου δεν αποτελούσαν οικονομική ενότητα. Απ' αυτό συμπεραίνει ότι η απόφασή της δεν στηρίζεται σε ανακριβή περιστατικά.

81 Η Επιτροπή υπενθυμίζει επίσης ότι, σύμφωνα με πληροφορίες παρασχεθείσες από τη Γερμανική Κυβέρνηση, η πόλη του Αμβούργου και η HLB είναι αυτοτελή νομικά πρόσωπα, σαφώς ξεχωριστά το ένα από το άλλο, που έλαβαν τις δικές τους αποφάσεις ως προς την HSW, και ότι η Γερμανική Κυβέρνηση δεν αναφέρθηκε, κατά τη διοικητική διαδικασία, στην ύπαρξη οικονομικής ενότητας μεταξύ της πόλεως του Αμβούργου και της HLB. Παρατηρεί ότι η HLB οφείλει να διαχειρίζεται τις υποθέσεις της σύμφωνα με τα εμπορικά ήθη, λαμβάνοντας υπόψη ορισμένα σημεία γενικής οικονομίας, και να καταρτίζει, βάσει αυτών, τον ετήσιο ισολογισμό της. Κατά συνέπεια, η HLB, ενόψει της οικονομικής κυριαρχίας που διαθέτει, δεν αποτελεί οικονομική ενότητα με την πόλη του Αμβούργου, περίπτωση που μπορεί να συντρέχει μόνον όταν η HLB επεμβαίνει κατόπιν εντολής της πόλεως του Αμβούργου.

Επί των αναλύσεων της Επιτροπής ως προς τις πιστώσεις που εγκρίθηκαν τον Δεκέμβριο του 1992 και τον Δεκέμβριο 1993

— Αύξηση της πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1992

82 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η αύξηση της πιστώσεως κατά 20 εκατομμύρια DEM τον Δεκέμβριο του 1992 δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

83 Αφενός, προσάπτει στην Επιτροπή ότι στήριξε την κρίση της στη διαπίστωση ότι η πόλη του Αμβούργου διακινδύνευσε, λόγω της αυξήσεως αυτής της πιστώσεως, ποσό ανώτερο της αρχικής της απαιτήσεως έναντι της πρώην HSW.

84 Πρώτον, η Επιτροπή στήριξε τη διαπίστωση αυτή σε εσφαλμένα δεδομένα. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν έπρεπε, για τον υπολογισμό αυτό, να λάβει υπόψη τα 23,5 εκατομμύρια ενισχύσεων που καταβλήθηκαν το 1984, δεδομένου επιπλέον ότι αυτά καταβλήθηκαν από τη Γερμανική Κυβέρνηση και όχι από την πόλη του Αμβούργου. Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η δέσμευση, τον Δεκέμβριο του 1992, της πόλεως του Αμβούργου και της HLB, που αποτελούν οικονομική ενότητα, παραμένει κατώτερη της δεσμεύσεως που είχαν αναλάβει έναντι της πρώην HSW.

85 Δεύτερον, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η δέσμευση της πόλεως του Αμβούργου τον Δεκέμβριο του 1992 ήταν μεγαλύτερη από αυτή που συνομολόγησε έναντι της πρώην HSW, αυτό δεν αποδεικνύει ότι η πόλη του Αμβούργου δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής που ενεργεί στην ευρωπαϊκή αγορά χάλυβα σε κατάσταση κρίσεως. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση πτωχεύσεως της HSW, η πόλη του Αμβούργου και η HLB, που αποτελούν οικονομική ενότητα, θα έχαναν μεταξύ 120 και 150 εκατομμυρίων DEM συνεπεία της εφαρμογής της νομολογίας που αφορά τα κεφάλαια υπό μορφή δανείου και η οποία θα αποτελούσε εμπόδιο στην είσπραξη εκ μέρους της HLB των ποσών των εγγυήσεων που της είχε παράσχει η HSW. Επιπλέον, η αύξηση της πιστώσεως ήταν δικαιολογημένη λόγω των ευνοϊκών προοπτικών που προέκυπταν από την εφαρμογή του σχεδίου αναδιαρθρώσεως, δεδομένου ότι αυτό είχε ελεγχθεί από εμπειρογνώμονες οι οποίοι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι θα υπήρχε βελτίωση των αποτελεσμάτων και προοπτική ισόρροπων αποτελεσμάτων ήδη από το 1994.

86 Αφετέρου, η προσφεύγουσα, ενισχυόμενη από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να συναγάγει από τη συμπεριφορά της HLB, η οποία ζήτησε από την πόλη του Αμβούργου να εγγυηθεί την αύξηση της πιστώσεως, ότι η συμπεριφορά της πόλεως δεν ήταν σύμφωνη προς αυτή ενός ιδιώτη επενδυτή. Η Επιτροπή δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να

συναχθεί ότι η απόφαση της HLB θα ήταν αρνητική χωρίς την παροχή εκ μέρους της πόλεως του Αμβούργου μιας τέτοιας εντολής ανοίγματος πιστώσεως.

87 Τέλος, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η πόλη του Αμβούργου και η HLB συμπεριφέρθηκαν ως επενδυτές εισφέροντας κεφάλαιο επιχειρηματικού κινδύνου. Η αύξηση της πιστώσεως κατά 20 εκατομμύρια DEM δεν συνιστά επομένως κρατική ενίσχυση, καθόσον αυτή θα μπορούσε να είχε επιτύχει τη συμπληρωματική αυτή πίστωση στην ιδιωτική κεφαλαιαγορά. Εξάλλου, η προσφεύγουσα προτείνει στο Πρωτοδικείο να διατάξει πραγματογνωμοσύνη για να αποδειχθεί ότι η συμπεριφορά της πόλεως του Αμβούργου και της HLB αντιστοιχούν, εν προκειμένω, προς τη συμπεριφορά ιδιώτη επενδυτή που βρίσκεται στην ίδια κατάσταση.

88 Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι η προσβαλλομένη απόφαση σκοπεί να καταδείξει ότι η χρηματοδοτική δέσμευση της πόλεως του Αμβούργου τον Δεκέμβριο του 1992 δεν μπορεί να υπαγορεύθηκε από τις οικονομικές θεωρήσεις που δικαιολόγησαν την απόφαση να συνεχιστεί η εκμετάλλευση της επιχειρήσεως, η οποία ελήφθη το 1984. Συγκεκριμένα, ενόψει της καταστροφικής καταστάσεως της HSW και της στάσεως της HLB ως εμπορικής τράπεζας, που βασίζεται σε καθαρά οικονομικές εκτιμήσεις αποδοτικότητας, η πόλη του Αμβούργου δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής.

89 Αφενός, η κατάσταση κατά τα τέλη του 1992 χαρακτηριζόταν από την επιδείνωση της οικονομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας, την επιδίωξη από την πόλη του Αμβούργου σκοπών συνδεομένων με την αγορά εργασίας και τη «διαρθρωτική πολιτική» και από την εξαιρετικά άσχημη κατάσταση της ευρωπαϊκής αγοράς χάλυβα.

90 Αφετέρου, η Επιτροπή εκθέτει ότι, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η HLB ήταν πρόθυμη να αυξήσει την πίστωση κατά 20 εκατομμύρια DEM μόνον υπό την προϋπόθεση ότι η πόλη του Αμβούργου θα παρείχε εγγύηση και, επομένως, θα ανελάμβανε μόνη αυτή τον κίνδυνο της εν λόγω αυξήσεως. Η HLB όφειλε πράγματι να ακολουθεί υγιείς εμπορικές πρακτικές, οι οποίες την ώθησαν να απαιτήσει «ακόμη πιο αποφασιστικά» γενική εγγύηση από την πόλη του Αμβούργου.

— Η πίστωση του Δεκεμβρίου του 1993

91 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη ότι η πόλη του Αμβούργου συμπεριφερόταν ως ιδιώτης επενδυτής, αποφασίζοντας τον Δεκέμβριο του 1993, να παρατείνει και να αυξήσει την πίστωση που είχε εγκριθεί τον Δεκέμβριο του 1992.

92 Παρά τη θετική εφαρμογή του σχεδίου αναδιαρθρώσεως, η χορήγηση νέας πιστώσεως είχε καταστεί αναγκαία συνεπεία της καταστροφικής συγκυρίας στην αγορά της χαλυβουργίας. Συναφώς, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι θεώρησε ότι η αρνητική της εξέλιξη απέρρεε από διαρθρωτικούς και όχι συγκυριακούς παράγοντες.

93 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι σ' αυτήν ακριβώς την αλληλουχία καταρτίστηκε η έκθεση Mac Kinsey, τον σκοπό της οποίας εσφαλμένως ερμήνευσε η Επιτροπή. Κατά την προσφεύγουσα, επρόκειτο για την εκτίμηση της βιωσιμότητάς της προκειμένου να κριθεί η σκοπιμότητα χορηγήσεως πιστώσεων συνοδευομένων από συμπληρωματικές ασφάλειες και όχι να διατυπωθεί κρίση επί του συμφέροντος μιας περιφερειακής κυβερνήσεως να χορηγήσει τις ίδιες αυτές πιστώσεις, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή. Έτσι, η έκθεση Mac Kinsey εκτίμησε ότι η HSW ήταν ανταγωνιστική και, ως εκ τούτου, πρότεινε μια εναλλακτική δυνατότητα συνιστάμενη είτε στη συνέχιση της παραγωγής χάρη στη χορήγηση νέων πιστώσεων από την HLB, είτε στην μεταβίβαση της επιχειρήσεως. Η συνέχιση της παραγωγής, συμπίπτουσα χρονικώς με την αναδιάρθρωση της HSW και την αύξηση του κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου, θα είχε πιθανώς προκαλέσει, από το 1994, θετικά αποτελέσματα (για το 1994 και 1996 προβλεπόταν συσσωρευμένο κέρδος της προσφεύγουσας 25,8 εκατομμυρίων DEM). Το κλείσιμο της HSW, καίτοι αντιμετωπιζόταν από τους εμπειρογνώμονες, δεν αποφασίστηκε λόγω των υψηλών δαπανών εκκαθαρίσεως που θα προκαλούσε (περίπου 200 εκατομμύρια DEM) σε σύγκριση με το συνολικό κόστος από την πώληση της επιχειρήσεως (60 έως 80 εκατομμύρια DEM).

94 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι αυτές ακριβώς οι θετικές προοπτικές που προβλέπει η έκθεση Mac Kinsey, καθώς και η μεγαλύτερη αποφασιστικότητα της HLB, την οποία

απασχολούσε η παγιοποίηση της νομολογίας που αφορά τα κεφάλαια υπό μορφή δανείου, ώθησαν την πόλη του Αμβούργου να δώσει εντολή ανοίγματος γενικής πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1993.

95 Επιπλέον, εκθέτει ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε αποτραπεί από το να συμμετάσχει στη χρηματοδότησή της παρά την προοπτική της μεταβιβάσεώς της. Αντιθέτως, η αύξηση της πιστώσεως υπαγορεύθηκε από τη θέληση να καταστεί δυνατή αυτή η μεταβίβαση. Οι αφορώσες την πώληση διαπραγματεύσεις με διάφορους παραγωγούς χάλυβα, που πραγματοποιήθηκαν πριν από την παρουσίαση της εκθέσεως Mac Kinsey και την απόφαση της πόλεως του Αμβούργου να αυξήσει την πίστωση, επιβεβαιώνουν εξάλλου την πραγματική αυτή κατάσταση.

96 Επομένως, από τις διαπιστώσεις αυτές προκύπτει ότι με απόλυτη επίγνωση η πόλη του Αμβούργου και η HLB, ενεργώντας ως συνήθης επενδυτής στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς, αποφάσισαν να αυξήσουν την πίστωση τον Δεκέμβριο του 1993. Πράγματι, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η παράταση και η επίδικη αύξηση της πιστώσεως ήταν τα μόνα μέτρα που μπορούσε λογικά να λάβει ένας ιδιώτης επενδυτής στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς ο οποίος βρίσκεται σε κατάσταση ανάλογη προς αυτή της πόλεως του Αμβούργου και της HLB. Θεωρεί ότι αυτό θα μπορούσε να επιβεβαιωθεί από πραγματογνωμοσύνη που θα διέτασσε το Πρωτοδικείο. Επιπλέον, τα γεγονότα που ακολούθησαν επιβεβαίωσαν την πλήρη προσαρμογή της συμπεριφοράς της πόλεως του Αμβούργου προς τις αρχές της οικονομίας της αγοράς. Συγκεκριμένα, η πόλη του Αμβούργου και η HLB, επί του συνολικού ποσού των 184,975 εκατομμυρίων DEM που αφορά η συνομολογηθείσα απ' αυτές δέσμευση, έλαβαν ή θα λάβουν 13,3 εκατομμύρια ως απόδοση πιστώσεων όχι σε μετρητά, ενώ 54 έως 58 εκατομμύρια προέρχονται από την πώληση πιστώσεων άμεσης ρευστότητας καθώς και 10 εκατομμύρια που προέρχονται από την πώληση εταιρικών μεριδίων, ήτοι συνολικώς 81,3 εκατομμύρια.

97 Επιπλέον, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι από την αίτηση της HLB προς την πόλη του Αμβούργου να της δώσει εντολή ανοίγματος πιστώσεως συνήγαγε ότι κανένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα έθετε στη διάθεσή της νέα κεφάλαια στα τέλη του 1993. Διαπιστώνει, αφενός, ότι θα μπορούσε να επιτύχει την παράταση και την

αύξηση αυτής της πιστώσεως από έναν τρίτο, οποιονδήποτε ιδιώτη επενδυτή που θα συναινούσε στην πραγματοποίηση μιας τέτοιας πράξεως ενόψει των θετικών προοπτικών που ανήγγειλε η έκθεση Mac Kinsey, και, αφετέρου, ότι τα ποσά αυτά συνιστούν απλώς δάνεια που εγκρίθηκαν με το σύνηθες επιτόκιο.

98 Εξάλλου, οι δικαστικές αποφάσεις που επικαλέστηκε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση δεν παρέχουν έρεισμα για να χαρακτηρισθούν τα χρηματοδοτικά μέτρα του Δεκεμβρίου 1993 ως κρατικές ενισχύσεις. Κατ' αρχάς, η απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, C-278/92, C-279/92 και C-280/92, Ισπανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-4103), δεν μπορεί να εφαρμοστεί αναλόγως εν προκειμένω, δεδομένου ότι η ζημία που θα προκύψει σε περίπτωση κλεισίματος της HSW είναι σαφώς μεγαλύτερη απ' αυτήν που αναμένεται σε περίπτωση παρατάσεως της πιστώσεως. Αντιθέτως, οι αρχές που τίθενται με την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1991, C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-1433), τυγχάνουν εφαρμογής εν προκειμένω. Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ιδίως ότι, κατά την απόφαση αυτή, μια μητρική εταιρία μπορεί να υποστεί προσωρινώς τις ζημίες της θυγατρικής της προκειμένου να τη διευκολύνει να παύσει τις δραστηριότητές της υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες, αυτό δε προκειμένου η μητρική εταιρία να αποκομίσει έμμεσο υλικό κέρδος, να διατηρήσει το καλό όνομα του ομίλου ή να στραφεί σε άλλες δραστηριότητες. Η προσφεύγουσα διευκρινίζει ότι, αντίθετα προς αυτήν, η ENI-Lanerossi (η εταιρία για την οποία επρόκειτο στην προπαρατεθείσα απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής) δεν μπορούσε πλέον να αποτελέσει αντικείμενο αναδιαρθρώσεως και είχε υποστεί συνεχείς ζημίες από το 1974 έως το 1987. Τέλος, η αρχή που συνάγεται από την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-1603, σκέψη 20), που αφορούσε την εταιρία Alfa Romeo, έχει εφαρμογή έναντι αυτής.

99 Η Επιτροπή προβάλλει ότι κανένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε δεχτεί να ριψοκινδυνεύσει ποσό 76 εκατομμυρίων DEM, ενόψει της αρνητικής εξελίξεως της αγοράς του χάλυβα και της από απόψεως κεφαλαίων καταστάσεως της HSW.

100 Όσον αφορά την έκθεση Mac Kinsey, η Επιτροπή εκθέτει ότι οι προβλέψεις της δεν αφορούσαν την αποδοτικότητα των χρηματοδοτικών ενισχύσεων της πόλεως του Αμβούργου, αλλά μόνον τις ζημίες τις οποίες υπήρχε κίνδυνος να υποστεί σε περίπτωση ιδιωτικοποιήσεως της HSW. Ως προς τα προβλεπόμενα αποτελέσματα για το 1994, τονίζει ότι η έκθεση Mac Kinsey εξειδίκευσε τη θέση που εκφράζει, επισημαίνοντας ότι δεν ήταν βέβαιον ότι η HSW θα έφθανε σ' αυτή την «κερδοφόρα ζώνη» και ότι ήταν δυνατό να ήταν αναγκαία η παροχή σημαντικότερης ή πλέον μακροπρόθεσμης στηρίξεως.

101 Εξάλλου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η έκθεση Mac Kinsey δεν επιχειρούσε απλώς να εκτιμήσει την οικονομική βιωσιμότητα της HSW, αλλά επίσης να κρίνει τη σκοπιμότητα διατηρήσεως της εταιρίας σε δραστηριότητα, ενόψει του κινδύνου που απειλούσε την απασχόληση, και της χορηγήσεως συμπληρωματικών ενισχύσεων. Επιπλέον, η έκθεση δεν έλαβε υπόψη τις προοπτικές κατά το μάλλον ή ήττον μακροπρόθεσμου κέρδους που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για έναν ιδιώτη επενδυτή. Το Ηνωμένο Βασίλειο τονίζει, συναφώς, ότι η προοπτική ιδιωτικοποιήσεως εκμηδένισε κάθε ελπίδα αποδοτικότητας μακροχρονίως για τους πιστωτές.

102 Η Επιτροπή αμφισβητεί επίσης την ορθότητα της εκ μέρους της προσφεύγουσας ερμηνείας της νομολογίας και εκθέτει ότι μόνο στην περίπτωση κατά την οποία μια χρηματοδοτική εισφορά ανοίγει προοπτικές αποδοτικότητας τουλάχιστον μακροπροθέσμως, με έναν αποδεκτό κίνδυνο ζημίας, η εν λόγω επέμβαση μπορεί να μη χαρακτηρισθεί ως ενίσχυση. Όμως, εν προκειμένω, ο κίνδυνος ζημιών ήταν εξαιρετικά υψηλός και η προοπτική αποδοτικότητας ανύπαρκτη.

Επί της δυνατότητας επιτεύξεως, χάρη στις ασφάλειες, δανείων στην ιδιωτική κεφαλαιαγορά

103 Η προσφεύγουσα προβάλλει ότι κατείχε ασφάλειες που της επέτρεπαν να επιτύχει δάνεια από τρίτους ύψους 135 έως 156,8 εκατομμυρίων DEM.

104 Εν πάση περιπτώσει, μπορούσε να πετύχει στην κεφαλαιαγορά δάνεια αναλογούντα προς τις αυξήσεις των πιστώσεων (20 εκατομμύρια DEM κατά τα τέλη του 1992 και 24,4 εκατομμύρια κατά τα τέλη του 1993). Συναφώς, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εκθέτει ότι η απόδειξη περί του ότι η HSW ήταν σε θέση, χάρη στις ασφάλειές της, να εξασφαλίσει τη χρηματοδότησή της από άλλες τράπεζες περιέχεται στην ανακοίνωσή της προς την Επιτροπή της 18ης Αυγούστου 1995 και ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη η δυνατότητα για την HSW να αυτοχρηματοδοτηθεί εκτός του κύκλου των εταίρων της.

105 Επιπλέον, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η εθνική νομολογία που αφορά τα κεφάλαια υπό μορφή δανείου δεν θα μπορούσε να εφαρμοσθεί στις πιστώσεις που παρέχονται από τρίτους μη συνδεόμενους με την προσφεύγουσα παρά μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η πόλη του Αμβούργου και η HLB θα εγγυώνταν τα δάνεια αυτά ή στην περίπτωση κατά την οποία οι εν λόγω τρίτοι θα αποκτούσαν ισχυρότερα δικαιώματα απ' αυτά που παρέχονται με τις συνήθεις ασφάλειες, ευρισκόμενοι ως εκ τούτου σε θέση εταίρου.

106 Στην αλληλουχία αυτή, προσάπτει στην Επιτροπή σφάλματα ως προς τον υπολογισμό των ασφαλειών.

107 Συγκεκριμένα, τα δάνεια που ενέκρινε η HLB ήταν πάντοτε επαρκώς εξασφαλισμένα από τα πάγια περιουσιακά της στοιχεία και τα χρηματικά της διαθέσιμα, η δε αναφορά της Επιτροπής σε ποικίλες ρήτρες ελευθερώσεως είναι πεπλανημένη. Οι υπολογισμοί της καταδεικνύουν, πράγματι, ότι μπορούσε να συστήσει ασφάλειες επαρκούς ύψους για την εξασφάλιση των πιστώσεων που είχε ανάγκη. Η προσφεύγουσα ζητεί, συναφώς, από το Πρωτοδικείο να διατάξει πραγματογνωμοσύνη προκειμένου να αποδειχθεί ότι η Επιτροπή έπρεπε να στηριχθεί στο παράρτημα 2 της ανακοινώσεως της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως της 18ης Αυγούστου 1995, στο οποίο τα ποσοστά των ασφαλειών που εξασφάλιζαν την πίστωση καθορίζονταν με αναφορά στη χρησιμοποίηση της εν λόγω πιστώσεως, πράγμα που καθιστά δυνατή την συναγωγή του συμπεράσματος ότι υφίσταντο ποσοστά ασφαλειών υψηλότερα απ' αυτά που έλαβε υπόψη της.

108 Η Επιτροπή εκθέτει ότι, για το ενδεχόμενο πλήρους ελευθερώσεως των ασφαλειών, ο πρώην διαχειριστής της προσφεύγουσας είχε διαπιστώσει ότι η προσφεύγουσα δεν μπόρεσε να επιτύχει, στην ιδιωτική κεφαλαιαγορά, παρά μόνον το 60 % του μέγιστου ύψους της πιστώσεως που εγγυάτο η πόλη του Αμβούργου. Επιπλέον, καίτοι η Επιτροπή παραδέχεται ότι η προσφεύγουσα κατόρθωσε να επιτύχει, για την περίπτωση ελευθερώσεώς τους και στη συνήθη τραπεζική αξία των ασφαλειών, πιστώσεις στην ιδιωτική αγορά, διευκρινίζει ότι η χρηματοδότηση αυτή πραγματοποιήθηκε υπό όρους τελείως διαφορετικούς απ' αυτούς που επιτεύχθηκαν με την πόλη του Αμβούργου, δεδομένου ότι δεν υπήρχε κεφάλαιο υπό μορφή δανείου.

109 Προβάλλει επίσης, όσον αφορά τον τρόπο υπολογισμού των ασφαλειών, ότι είναι ελεύθερη, προκειμένου να προσδιορίσει την αξία των ασφαλειών, να στηριχθεί στο ύψος τους σε συνάρτηση με την εγκριθείσα πίστωση και όχι με την πραγματική χρησιμοποίηση αυτής της πιστώσεως.

Επί του ποσού και της επιστροφής της φερομένης ενισχύσεως

110 Τέλος, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, αν γινόταν η δεκτή η άποψη της Επιτροπής για την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως, το ποσό της ενισχύσεως αυτής θα ανερχόταν, το πολύ, στη διαφορά μεταξύ των τόκων που πράγματι κατέβαλε για τις πιστώσεις που έλαβε στα τέλη του 1992 και το 1993 και των τόκων που οφείλονται βάσει υψηλοτέρου επιτοκίου της αγοράς. Συναφώς, διευκρινίζει ότι κατέβαλε στην HLB τους τόκους που είχαν συμφωνηθεί με τα επιτόκια της αγοράς.

111 Η προσφεύγουσα βάλλει επίσης κατά του αθέμιτου χαρακτήρα του διπλού καταλογισμού εκ μέρους της Επιτροπής, η οποία ζητεί την επιστροφή τόσο του ποσού των 20 εκατομμυρίων DEM που αντιστοιχούν στην αύξηση της πιστώσεως των 130 εκατομμυρίων το 1992 όσο και ολόκληρου του ποσού των 150 εκατομμυρίων που αντιστοιχούσε στην πίστωση που παρατάθηκε το 1993, προσαυξημένο κατά 24 εκατομμύρια. Η προσφεύγουσα και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υπογραμμίζουν όλως ιδιαιτέρως ότι η ανανέωση της πιστώσεως που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 1993 δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενίσχυση. Συγκεκριμένα, η HSW είχε ήδη λάβει το ποσό αυτό το οποίο, λόγω του χαρακτήρα του ως κεφαλαίου υπό μορφή δανείου, δεν μπορούσε να τύχει ικανοποιήσεως ως απαιτήσεως σε περίπτωση πτωχεύσεως. Συναφώς, οι υποχρεώσεις της προσφεύγουσας που απορρέουν από πιστώσεις που της χορήγησε η HLB δεν αποσβέννυνται με τη μεταβίβασή της. Συγκεκριμένα, πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα εξακολουθεί να επιστρέφει το ποσό των πιστώσεων αυτών στην εταιρία Picaro Ltd, στην οποία η ISPAT εκχώρησε τις πιστώσεις της.

112 Τέλος, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι ως προς την επιστροφή των φερομένων επίμαχων ενισχύσεων υφίσταται διαδικαστική πλημμέλεια. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν είναι αρμόδια να απαιτήσει την επιστροφή των παράνομων ενισχύσεων χωρίς να επικυρωθεί η απόφαση αυτή από το Συμβούλιο με πλειοψηφία δύο τρίτων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 88 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

113 Η Επιτροπή εκθέτει ότι το ποσό της εν λόγω ενισχύσεως δεν συνίσταται στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου αυτών των πιστώσεων και του συνήθους επιτοκίου στην αγορά, αλλά στο ποσό των δανείων που εγκρίθηκαν. Συγκεκριμένα, το στοιχείο της ενισχύσεως προκύπτει από τη χορήγηση, χάρη στις εντολές ανοίγματος πιστώσεων εκ μέρους της πόλεως του Αμβούργου, των κεφαλαίων υπό μορφή δανείου που, ως εκ της φύσεώς τους, δεν καλύπτονται με εμπράγματη ασφάλεια, λαμβανομένου υπόψη ότι η HSW βρισκόταν σε καταστροφική κατάσταση.

114 Όσον αφορά την αύξηση της πιστώσεως κατά 20 εκατομμύρια DEM, υπογραμμίζει επίσης ότι αυτή, αντιστοιχούσα προς την απόφαση της χορηγήσεως της πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1992, επιστράφηκε στα τέλη του 1993 λόγω του ιδιάζοντος της πιστώσεως. Επομένως, δεν απαιτείται η επιστροφή της αξίας αυτού του δανείου. Εντούτοις, η αύξηση αυτή μπορεί να περιέχει στοιχεία ενισχύσεως από απόψεως επιτοκίου, πράγμα που θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στο πλαίσιο του υπολογισμού του ποσού του οποίου πρέπει να απαιτηθεί η επιστροφή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

115 Πρέπει, πρώτ' απ' όλα, να παρατηρηθεί ότι ο κοινοτικός δικαστής έχει διευκρινίσει τις έννοιες των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ περί των κρατικών ενισχύσεων. Οι διευκρινίσεις αυτές έχουν σημασία για την εφαρμογή των αντίστοιχων διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ, εφόσον δεν είναι ασυμβίβαστες προς αυτή. Επομένως, δικαιολογείται, στο μέτρο αυτό, να αναφερθεί η νομολογία που αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που εμπίπτουν στη Συνθήκη ΕΚ για να κριθεί η νομιμότητα των αποφάσεων που αφορούν ενισχύσεις που εμπίπτουν στη Συνθήκη ΕΚΑΧ (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Ιανουαρίου 1999, Τ-129/95, Τ-2/96 και Τ-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke και Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-17, σκέψη 100).

116 Στη συνέχεια, από το άρθρο 33, πρώτο εδάφιο, δεύτερη φράση, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προκύπτει ότι ο έλεγχος του κοινοτικού δικαστή, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του να αποφαίνεται επί προσφυγών ακυρώσεως κατ' αποφάσεων της Επιτροπής, δεν μπορεί να επεκτείνεται στην εκτίμηση της καταστάσεως που απορρέει από οικονομικά γεγονότα ή περιστάσεις ενόψει της οποίας εκδόθηκαν οι εν λόγω αποφάσεις, εκτός αν προσάπτεται στην Επιτροπή ότι ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας ή ότι αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της.

117 Συναφώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο όρος «έκδηλος» προϋποθέτει ότι υπήρξε σημαντική άγνοια των νομικών διατάξεων, ώστε η άγνοια αυτή να εμφανίζεται ως απορρέουσα από προφανή πλάνη εκτιμήσεως, έναντι των διατάξεων της Συνθήκης, της καταστάσεως για την οποία ελήφθη η απόφαση (βλ. διάταξη του Δικαστηρίου της 3ης Μαΐου 1996, C-399/95 R, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-2441, σκέψεις 61 και 62).

118 Τέλος, πρέπει να υπομνηστεί ότι, στο πλαίσιο προσφυγής σχετικής με τον έλεγχο της νομιμότητας, εναπόκειται στον κοινοτικό δικαστή να ελέγξει αν ως προς την προσβαλλόμενη απόφαση συντρέχει κάποιος από τους προαναφερθέντες λόγους που επισύρουν τον παράνομο χαρακτήρα της πράξεως, χωρίς να μπορεί να υποκαταστήσει τη δική του ουσιαστική εκτίμηση, ιδίως στον οικονομικό τομέα, στην εκτίμηση του εκδόσαντος την απόφαση (βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση του Πρωτοδικείου τις 27ης Φεβρουαρίου 1997, T-106/95, FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-229, σκέψη 101).

119 Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό των επίμαχων μέτρων εκ μέρους των δημοσίων αρχών — που ενεργούν ως επιχειρηματίας ή μέσω επιχειρηματία — υπέρ μιας επιχειρήσεως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή δικαιούται να εφαρμόζει το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή που συνίσταται στην εξακρίβωση του αν η ωφελούμενη από το εν λόγω μέτρο επιχείρηση θα μπορούσε να είχε επιτύχει τα ίδια οικονομικά πλεονεκτήματα από έναν ιδιώτη επενδυτή που ασκεί τις δραστηριότητές του υπό τις συνθήκες της αγοράς (βλ., κατ' αναλογία, την προπαρατεθείσα απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 19). Το κριτήριο αυτό διατυπώνεται εξάλλου στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του πέμπτου κώδικα ενισχύσεων στη χαλυβουργία.

120 Η συμπεριφορά του ιδιώτη επενδυτή, προς τον οποίο πρέπει να συγκριθεί η συμπεριφορά του δημοσίου επενδυτή που επιδιώκει στόχους οικονομικής πολιτικής, δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκη προς τη συμπεριφορά του κοινού επενδυτή που τοποθετεί κεφάλαια χάριν αποδοτικότητας υπό κατά μακροπρόθεσμη μάλλον ή ήττον προοπτική, πλην όμως οφείλει, τουλάχιστον, να ακολουθεί τη συμπεριφορά μιας ιδιωτικής εταιρίας holding ή ενός ιδιωτικού ομίλου επιχειρήσεων που επιδιώκουν μια διαρθρωτική πολιτική, γενική ή κλαδική, με γνώμονα προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας (βλ., κατ' αναλογία, την προπαρατεθείσα απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 20).

121 Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι «ένας ιδιώτης εταίρος μπορεί ευλόγως να εισφέρει το αναγκαίο κεφάλαιο για την επιβίωση μιας επιχειρήσεως που αντιμετωπίζει παροδικές δυσχέρειες, η οποία όμως μετά από αναδιάρθρωση θα μπορούσε να επανεύρει την αποδοτικότητά της. Πρέπει επομένως να γίνει δεκτό ότι η μητρική εταιρία μπορεί επίσης, επί περιορισμένο χρονικό διάστημα, να καλύπτει τις ζημίες μιας των θυγατρικών της προκειμένου να μπορέσει η τελευταία να παύσει τις δραστηριότητές της υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες (...). Όταν πάντως οι εισφορές κεφαλαίου πραγματοποιούνται από τον δημόσιο επενδυτή χωρίς να υπάρχει προοπτική αποδοτικότητας ούτε μακροχρονίως, τότε πρέπει να θεωρηθούν ως ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης [ΕΟΚ]» (βλ., κατά αναλογία, την προπαρατεθείσα απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψεις 21 και 22).

122 Υπό το φως αυτών των σκέψεων πρέπει να εκτιμηθούν τα επιχειρήματα που προβάλλει εν προκειμένω η προσφεύγουσα.

Επί της οικονομικής ενότητας μεταξύ της πόλεως του Αμβούργου και της HLB

123 Η προσφεύγουσα προβάλλει, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή αγνόησε ότι υφίσταται οικονομική ενότητα μεταξύ της HLB και της πόλεως του Αμβούργου και, επομένως, κακώς, αφενός, έκανε διάκριση μεταξύ των ποσών των δανείων που ενέκρινε η HLB αναλαμβάνοντας η ίδια τον κίνδυνο και αυτών που καλύπτονται με εντολή πιστώσεως και, αφετέρου, θεώρησε ότι η συμπεριφορά της HLB μπορούσε να αποτελεί ένδειξη για τη συμπεριφορά ενός ιδιώτη επενδυτή.

124 Όταν φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που διακρίνονται νομικώς μεταξύ τους, αποτελούν οικονομική ενότητα, πρέπει να νοούνται ως μία και μόνον επιχείρηση από την άποψη της εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1984, 170/83, Hydrotherm, Συλλογή 1984, σ. 2999, σκέψη 11). Στο πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων, το ζήτημα αν υφίσταται οικονομική ενότητα τίθεται ιδίως όταν πρόκειται να προσδιορισθεί ο δικαιούχος ενισχύσεως (βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, Intermills κατά Επιτροπής Συλλογή 1984, σ. 3809, σκέψεις 11 και 12, και του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1998, T-371/94 και T-394/94, British Airways κ.λπ. κατά Επιτροπής Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψη 313). Συναφώς, κρίθηκε ότι η Επιτροπή διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια για να προσδιορίσει αν εταιρίες που αποτελούν μέλη ενός ομίλου πρέπει να θεωρούνται ως οικονομική ενότητα ή ως νομικώς και χρηματοοικονομικώς αυτοτελείς, όσον αφορά την εφαρμογή του συστήματος των κρατικών ενισχύσεων (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση British Airways κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 314).

125 Ομοίως, η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως για να προσδιορίσει αν η HLB και η πόλη του Αμβούργου πρέπει να θεωρούνται ως μία ενότητα, όσον αφορά την εφαρμογή, εν προκειμένω, του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή.

126 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα αν η Επιτροπή υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη κατά την εκτίμηση των δεσμών που ενώνουν την HLB με την πόλη του Αμβούργου. Κατά την εξέταση αυτή, μόνον τα στοιχεία των οποίων θα μπορούσε η Επιτροπή να έχει γνώση στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας πρέπει να ληφθούν υπόψη.

127 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Γερμανική Κυβέρνηση, απαντώντας σε ερώτηση της Επιτροπής ως προς τις νομικές σχέσεις που ενώνουν την HLB με την πόλη του Αμβούργου στο πλαίσιο της χορηγήσεως των δανείων στην HSW, εξέθεσε στην ανακοίνωσή της της 8ης Σεπτεμβρίου 1994 τα εξής:

«[η HLB] είναι ίδρυμα δημοσίου δικαίου με νομική προσωπικότητα, που ανήκει κατά 100 % στην πόλη του Αμβούργου. Οι νομικές της βάσεις είναι ο νόμος για τη Hamburgische Landesbank Girozentrale και το καταστατικό της.

Όσον αφορά τις πιστώσεις που χορηγήθηκαν στην HSW, οι σχέσεις μεταξύ της πόλεως του Αμβούργου και της HLB δεν ανάγονται ούτε στην προαναφερθείσα νομική μορφή ούτε στην ιδιότητα κυρίου της πόλεως, αλλά μόνο σε ειδικές συμβατικές σχέσεις, ήτοι τις εντολές ανοίγματος πιστώσεως τις οποίες έδινε κάθε φορά η πόλη και οι οποίες περιγράφονται στο πλαίσιο της παρουσιάσεως κάθε μιας από τις αποφάσεις αυτές που λαμβάνονται σε σχέση με πιστώσεις.»

128 Πρέπει να προστεθεί ότι από τις λεπτομερείς διευκρινίσεις που παρέσχε η προσφεύγουσα και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ενώπιον του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι η λειτουργική εγγύηση, κατά την οποία η πόλη του Αμβούργου εγγυάται ότι η HLB είναι σε θέση να εκπληρώνει τα καθήκοντα της, δεν συνεπάγεται ότι κάθε απώλεια πιστώσεων που υφίσταται η HLB βαρύνει πλήρως και απ' ευθείας τον προϋπολογισμό της πόλεως του Αμβούργου. Μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η HLB δεν μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της έναντι των πιστωτών της ενεργοποιείται η ευθύνη της πόλεως. Αντιθέτως, απώλειες που σημειώνονται κατ' ακολουθίαν ενός ατομικού δανείου επηρεάζουν, σε ένα πρώτο στάδιο, μόνον τα οικονομικά αποτελέσματα της HLB. Τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από πράξεις της HLB έχουν, ασφαλώς, επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της πόλεως του Αμβούργου. Εντούτοις, οι επιπτώσεις αυτές εξαρτώνται από το συνολικό αποτέλεσμα της διαχειρίσεως της HLB. Απώλειες που απορρέουν από μια πράξη ατομικής πιστώσεως δεν βαρύνουν επομένως ούτε πλήρως ούτε άμεσα τον προϋπολογισμό της πόλεως του Αμβούργου.

129 Διαφορετικά έχουν τα πράγματα ως προς τα δάνεια για τα οποία η πόλη του Αμβούργου έχει δώσει πιστωτική εντολή. Σε περίπτωση μη επιστροφής, τα ποσά αυτά επιβαρύνουν πλήρως και απ' ευθείας τον προϋπολογισμό της πόλεως.

130 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως των νομικών και οικονομικών δεσμών που υφίστανται μεταξύ της HLB και της πόλεως του Αμβούργου, προβαίνοντας σε διάκριση, για την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή, μεταξύ των δανείων που χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα από την HLB με δικό της κίνδυνο και αυτών που χορηγήθηκαν κατόπιν πιστωτικής εντολής της πόλεως του Αμβούργου.

131 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι δεν αποδείχθηκε ούτε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη θεωρώντας ότι, παρά τους δεσμούς που υφίστανται μεταξύ της HLB και της πόλεως του Αμβούργου, η HLB, αρνούμενη να αυξήσει ή να παρατείνει τις πιστώσεις με δικό της κίνδυνο, υιοθέτησε μια συμπεριφορά που θα μπορούσε να είναι συμπεριφορά ενός ιδιώτη επενδυτή που βρίσκεται σε παρόμοια κατάσταση.

Επί των αναλύσεων της Επιτροπής όσον αφορά τις πιστώσεις που εγκρίθηκαν τον Δεκέμβριο του 1992 και τον Δεκέμβριο του 1993

— Αύξηση της πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1992

132 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η αύξηση, τον Δεκέμβριο του 1992, της πιστώσεως που εγκρίθηκε το 1984 δεν συνιστά κρατική ενίσχυση. Διαπιστώνει, κατ' ουσίαν, ότι η εν λόγω αύξηση κατέστη επιτακτική λόγω του κινδύνου που διέτρεχε η HLB και η πόλη του Αμβούργου να απολέσουν το σύνολο των επενδυμένων ποσών λόγω του χαρακτηρισμού τους ως κεφαλαίου υπό μορφή δανείου και ήταν δικαιολογημένη από τις ευνοϊκές προοπτικές του σχεδίου αναδιαρθρώσεως. Επιπλέον, προβάλλει ότι η απόφαση της Επιτροπής εμπεριέχει σφάλματα που είχαν ως συνέπεια τη μη ορθή εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή.

133 Η προσφεύγουσα διατυπώνει ειδικότερα επικρίσεις για το χωρίο της αποφάσεως που συνοψίζεται ανωτέρω στη σκέψη 44. Θεωρούμενη αυτοτελώς, θα μπορούσε, πράγματι, στη γλώσσα που χρησιμοποιεί η Επιτροπή στο σημείο αυτό να της αποδοθεί η έννοια ότι η Επιτροπή εκτίμησε ότι η χορήγηση των δανείων κατ' αναλογία του ποσού που είχε δανείσει η πόλη του Αμβούργου στην πρώην HSW και που ήλπιζε να ανακτήσει χορηγώντας νέα δάνεια το 1984 μπορούσε να δικαιολογείται έναντι του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή, ενώ αυτό δεν συνέβαινε σε περίπτωση σημαντικότερου δανείου. Η προσφεύγουσα τονίζει, ορθώς, ότι η συλλογιστική αυτή, αφ' εαυτής, δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι η πόλη του Αμβούργου δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής.

134 Η προσφεύγουσα αγνοεί εντούτοις ότι το χωρίο το οποίο αφορούν τα επιχειρήματά της δεν συνιστά το ουσιώδες έρεισμα της εκ μέρους της Επιτροπής εκτιμήσεως ως προς την αύξηση της πιστώσεως. Πράγματι, το χωρίο αυτό, θεωρούμενο στο πλαίσιό του, σκοπεί απλώς να επιβεβαιώσει τον ισχυρισμό ότι τα χρηματοοικονομικά αίτια που είχαν δικαιολογήσει τη συνέχιση της HSW το 1984 δεν είχαν πλέον σημασία τον Δεκέμβριο 1992.

135 Επομένως, πρέπει να εξετασθεί αν η Επιτροπή υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε συναινέσει στην αύξηση της εν λόγω πιστώσεως υπό τις ίδιες συνθήκες.

136 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι τον Δεκέμβριο του 1992 η οικονομική κατάσταση της προσφεύγουσας ήταν πράγματι άσχημη, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα είχε πραγματοποιήσει ζημίες 8,5 και 19,8 εκατομμυρίων DEM κατά τα οικονομικά έτη 1991 και 1992. Εξάλλου, η προσφεύγουσα εξέθεσε στο δικόγραφο της προσφυγής της ότι θα είχε κηρυχθεί σε πτώχευση αν δεν είχε εγκριθεί η αύξηση της πιστώσεως. Επιπλέον, από την ανακοίνωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως προς την Επιτροπή της 8ης Μαρτίου 1994 προκύπτει ότι η πτώχευση της προσφεύγουσας, ελλείψει αυξήσεως της επίδικης πιστώσεως, ήταν αναπόφευκτη.

137 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η εν λόγω αύξηση συνιστούσε μέτρο επείγουσας φύσεως που σκοπούσε να διατηρήσει στη ζωή την HSW χωρίς καμία προοπτική αποδοτικότητας, έστω και μακροπροθέσμως.

138 Δεν αμφισβητείται επίσης ότι ο τομέας του χάλυβα χαρακτηριζόταν από κατάσταση κρίσεως. Το πρόγραμμα προβλέψεων για το πρώτο εξάμηνο 1993 για τον χάλυβα (ΕΕ 1993, C 36, σ. 2) αναφέρει, πράγματι, ότι ο εν λόγω τομέας αντιμετώπιζε επιδείνωση από το 1991, χαρακτηριζόμενη από υπέρ προσφορά, μείωση της ζητήσεως,

κατάρρευση των τιμών και έντονο διεθνή ανταγωνισμό. Εξάλλου, η Γερμανική Κυβέρνηση, στις από 8 Μαρτίου και 8 Σεπτεμβρίου 1994 ανακοινώσεις της προς την Επιτροπή, υποστήριξε τα εξής:

«Στη συνέχεια, καταγράφηκαν το 1991 και το 1992 ζημίες εκμεταλλεύσεως στο πλαίσιο μιας χαλυβουργικής αγοράς που εξακολουθεί να χειροτερεύει.»

139 Επομένως, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι η αύξηση της πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1992 δεν μπορούσε πλέον να δικαιολογείται από τις περιστάσεις που επικαλείται η προσφεύγουσα και που υπαγόρευσαν τη στήριξη για τη συνέχιση της λειτουργίας της επιχειρήσεως το 1984. Ομοίως, ορθώς διαπίστωσε ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε συναινέσει στην αύξηση αυτή υπό παρόμοιες συνθήκες, δηλαδή σε μια εξαιρετικώς άσχημη οικονομική κατάσταση της HSW και σε μια δυσμενή συγκυρία της ευρωπαϊκής αγοράς του χάλυβα.

140 Πρέπει να προστεθεί ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη ούτε θεωρώντας ότι η συμπεριφορά της HLB, που δεν θα δεχόταν να συναινέσει στην αύξηση κατά 20 εκατομμύρια DEM της εν λόγω πιστώσεως χωρίς να διαθέτει εντολή πιστώσεως εκ μέρους της πόλεως του Αμβούργου, συνιστά συμπληρωματική ένδειξη για το ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα ήταν διατεθειμένος να επενδύσει ένα τέτοιο ποσό στην HSW.

141 Πράγματι, η ίδια η προσφεύγουσα δήλωσε: «Όπως ήδη εκθέσαμε, η HLB απαιτούσε, ακόμη πιο πιεστικά απ' ό,τι το 1992, να απαλλαγεί από κάθε κίνδυνο που συνεπάγεται η εξέλιξη του δικαίου όσον αφορά την προβληματική των κεφαλαίων υπό μορφή δανείου.» Επιπλέον, από την ανακοίνωση της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 8ης Σεπτεμβρίου 1994 προκύπτει ότι, λόγω του κινδύνου που συνδέεται με τη νομολογία των κεφαλαίων υπό μορφή δανείου, η HLB δεν ήταν διατεθειμένη να αυξήσει την πίστωση χωρίς εντολή ανοίγματος πιστώσεως.

142 Επίσης, από την απάντηση της HLB σε ερώτηση του Πρωτοδικείου επί του σημείου αυτού προκύπτει ότι είχε όντως αρνηθεί να χορηγήσει τις επίδικες πιστώσεις χωρίς προηγούμενη εντολή ανοίγματος πιστώσεως εκ μέρους της πόλεως, λόγω της παρεμβάσεως των δημοσιονομικών αρχών που επιθυμούσαν να δουν την HLB να διατηρεί έναν ισολογισμό με κέρδη. Συναφώς, η HLB εκθέτει στην απάντησή της:

«Παράταση πιστώσεως δεν θα είχε έννοια στα τέλη του 1992 και του 1993, ενόψει της ταμειακής καταστάσεως της [HSW], παρά μόνον αν η [HSW] αποκτούσε νέες πηγές ρευστού. Παράταση πιστώσεως δεν αρκούσε αφ' εαυτής για τη διατήρηση της ταμειακής καταστάσεως. Επομένως, κατά τη λήψη της αποφάσεως για την αύξηση πιστώσεως, λάβαμε ως βάση, ως εναλλακτική λύση, μια διαδικασία αφερεγγυότητας της HSW, που ήταν προβλέψιμη σε περίπτωση αρνήσεως εκ μέρους μας παρατάσεως της πιστώσεως.»

143 Εξάλλου, δεν είναι αναγκαίο να προσκομίσει η Επιτροπή την απόδειξη για το ότι η απόφαση της HLB θα ήταν αρνητική αν δεν υπήρχε εντολή ανοίγματος πιστώσεως. Ενόψει της χρηματοοικονομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας και της καταστάσεως στην αγορά του χάλυβα, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε, εν πάση περιπτώσει, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι ένας ιδιώτης επενδυτής που βρίσκεται σε απολύτως παρόμοια κατάσταση με αυτήν της πόλεως του Αμβούργου δεν θα είχε συναινέσει στην αύξηση του εν λόγω ορίου πιστώσεως, γνωρίζοντας ότι η αύξηση αυτή θα χαρακτηριζόταν ως κεφάλαιο υπό μορφή δανείου.

144 Τέλος, όσον αφορά τις φερόμενες ως ευνοϊκές προοπτικές του σχεδίου αναδιαρθρώσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι η HSW ήταν στο χείλος της πτωχεύσεως και κινούνταν σε ένα δυσμενές πλαίσιο από απόψεως συγκυρίας. Επομένως, η Επιτροπή ευλόγως θεώρησε ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε συναινέσει στην αύξηση της εν λόγω πιστώσεως, αυτό δε, παρά το γεγονός ότι αυτή διέθετε μια σύνοψη αυτού του σχεδίου.

145 Κατά συνέπεια, από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε συναινέσει στην αύξηση της πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1992.

146 Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως, στον κοινοτικό δικαστή ανήκει ο έλεγχος περί του αν η προσβαλλομένη απόφαση πάσχει έναν από τους λόγους ελλείψεως νομιμότητας που προβλέπονται στο άρθρο 33 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, χωρίς να μπορεί αυτός να υποκαταστήσει με τη δική του ουσιαστική εκτίμηση, ιδίως στον οικονομικό τομέα, τον εκδόντα την απόφαση (βλ., κατά αναλογία, την προπαρατεθείσα απόφαση FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 101). Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν οφείλει να διατάξει πραγματογνωμοσύνη προκειμένου να αποδειχθεί ότι η πόλη του Αμβούργου και η HLB συμπεριφέρθηκαν ως ιδιώτης επενδυτής στο πλαίσιο οικονομίας της αγοράς.

— Η πίστωση του Δεκεμβρίου του 1993

147 Η προσφεύγουσα εκθέτει, κατ' ουσίαν, ότι η Επιτροπή έπρεπε να θεωρήσει ότι η πόλη του Αμβούργου, διατάσσοντας την παράταση της αυξήσεως της πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1993, συμπεριφερόταν ως ιδιώτης επενδυτής.

148 Η Επιτροπή εκθέτει στην προσβαλλόμενη απόφαση ότι η HLB είχε θεωρήσει ότι οι ιδιαίτερες συνθήκες υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκε η αρχική χρηματοδότηση της νέας εταιρίας δεν αρκούσαν πλέον για να δικαιολογηθεί ο οικονομικός κίνδυνος που συνδέεται με τη συνέχιση της εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως. Έτσι, η χρηματοοικονομική κατάσταση της HSW, η κατάσταση στην αγορά του χάλυβα και τα συμπεράσματα της εκθέσεως Mac Kinsey ώθησαν την HLB να αρνηθεί να συνεχίσει οποιαδήποτε χρηματοδοτική δέσμευση όσον αφορά την HSW.

149 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν η Επιτροπή υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή στο εν λόγω μέτρο.

150 Επιβάλλεται, όλως εξ αρχής, η διαπίστωση ότι η χρηματοοικονομική κατάσταση της HSW ήταν ιδιαιτέρως άσχημη κατά τη χρονική αυτή περίοδο, όπως τονίζεται από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση στην ανακοίνωσή της προς την Επιτροπή της 8ης Σεπτεμβρίου 1994, από την οποία προκύπτει ότι, στην περίπτωση καταγγελίας της πιστώσεως, η αναπόφευκτη συνέπεια θα ήταν η πτώχευση της HSW. Ομοίως, η έκθεση Mac Kinsey αναφέρεται σε μια κατάσταση πτωχεύσεως που θέτει σε κίνδυνο τις πιστώσεις που ενέκρινε η πόλη του Αμβούργου.

151 Πρέπει επίσης να παρατηρηθεί ότι η κατάσταση της ευρωπαϊκής αγοράς του χάλυβα χαρακτηριζόταν από ένα εξαιρετικά δύσκολο ανταγωνιστικό περιβάλλον, λόγω επιδοτούμενων ανταγωνιστών και πλεοναζουσών ικανοτήτων παραγωγής (βλ. την έκθεση Mac Kinsey και το πρόγραμμα προβλέψεων χάλυβα για το πρώτο εξάμηνο 1994 (ΕΕ 1994, C 10, σ. 2).

152 Σ' αυτό ακριβώς το πλαίσιο πρέπει να εξεταστεί η άποψη της προσφεύγουσας, η οποία στηρίζεται κυρίως στις φερόμενες ευνοϊκές προοπτικές που διαλαμβάνει η έκθεση Mac Kinsey. Πράγματι, η έκθεση αυτή θεωρεί ότι η HSW βρισκόταν σε κατάσταση ανταγωνισμού της οποίας η συγκεκριμένη εξέλιξη θα πρέπει να είχε ως κατάληξη θετικά αποτελέσματα από το 1994.

153 Πάντως, στην έκθεση Mac Kinsey εκτίθεται ως εισαγωγή:

«Η παρούσα έκθεση αξιολογεί, βάσει της γνώσεώς μας της αγοράς του χάλυβα και του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, καθώς και της εκτιμήσεώς μας των τεχνολογιών που εισήχθησαν στην HSW, τη βιωσιμότητα της HSW. Σκοπό έχει να χρησιμεύσει ως βοηθητικό εργαλείο για τις οικονομικές αρχές ως προς τη λήψη αποφάσεων σχετικά

με τη χορήγηση άλλων πιστώσεων/εγγυήσεων (εκτίμηση των κινδύνων, εναλλακτικές λύσεις, κ.λπ.).»

54 Ως προς τις δυνατές μορφές δράσεως, στην έκθεση αναφέρεται: «Στο πλαίσιο των αποφάσεων που καλείται να λάβει στη συνέχεια των ενεργειών, η πόλη του Αμβούργου οφείλει να επιλέξει μεταξύ "σφύρας και άκμονος" είτε, αφενός, διατηρώντας τις θέσεις εργασίας είτε, αφετέρου, αποφεύγοντας άλλες απώλειες κεφαλαίου (διάγραμμα 8).»

55 Κατά συνέπεια, η έκθεση Mac Kinsey, σε αντίθεση προς τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας, λαμβάνει υπόψη τόσο οικονομικούς παράγοντες που συνδέονται με τη βιωσιμότητά της όσο και κοινωνικούς παράγοντες.

56 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει επίσης ότι η οικονομική της βιωσιμότητα αποδεικνύεται από την έκθεση Mac Kinsey που εκθέτει ότι είναι ανταγωνιστική. Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η έκθεση αυτή περιορίζεται να αναφέρει ότι «η βασική τεχνική διάρθρωση [της HSW] είναι ανταγωνιστική» και ότι η εκτίμηση αυτή δεν αφορά την χρηματοοικονομική της κατάσταση. Αντιθέτως, η έκθεση αναφέρει:

«Πάντως, αφού υπέστη το 1993 ζημίες περίπου 15 εκατομμυρίων DEM, [η HSW] είναι στο χείλος της πτωχεύσεως. Το εταιρικό κεφάλαιο ανέρχεται σήμερα μόλις σε 10 εκατομμύρια DEM και προφανώς θα συρρικνωθεί ακόμη από άλλες ζημίες κατά τη διάρκεια του έτους (διάγραμμα 5). Η κατάσταση αυτή θέτει σε κίνδυνο τις πιστώσεις της πόλεως του Αμβούργου, που χορηγήθηκαν μέσω της [HLB], το σημερινό ύψος των οποίων ανέρχεται περίπου σε 140 εκατομμύρια DEM· επιπλέον, η αύξηση της πιστώσεως μπορεί να ανεβάσει τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο της πόλεως σε 174 εκατομμύρια DEM (προβλεπόμενα) κατά τη διάρκεια του έτους (διάγραμμα 6). Προκειμένου να επιτευχθεί αποδοτικότητα που να επιτρέπει την απόδοση των

πιστώσεων, το ετήσιο αποτέλεσμα της HSW πρέπει να βελτιωθεί κατά περίπου 20 εκατομμύρια DEM (διάγραμμα 7).»

157 Επομένως, προκύπτει σαφώς από την έκθεση Mac Kinsey ότι η χρηματοοικονομική κατάσταση της HSW ήταν πάρα πολύ άσχημη και, επιπλέον, εντασσόταν σε ένα εξαιρετικά δύσκολο από απόψεως ανταγωνισμού περιβάλλον που χαρακτηριζόταν από την παρουσία επιδοτούμενων ανταγωνιστών και πλεοναζουσών ικανοτήτων παραγωγής.

158 Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα αβασίμως επικαλείται, στηριζόμενη στην έκθεση Mac Kinsey, ότι ήταν μια ανταγωνιστική εταιρία.

159 Επιπλέον, η έκθεση Mac Kinsey εξετάζει ως δυνατές, για την πόλη του Αμβούργου, τέσσερις επιλογές που διαφέρουν από απόψεως χρηματοοικονομικής αλλά και κοινωνικής. Κάθε μία από τις επιλογές αυτές (συνέχιση της δραστηριότητας σύμφωνα με την αντίληψη της HSW, σύμφωνα με τη στρατηγική του «οπλισμένου σκυροδέματος», σύμφωνα με τη στρατηγική «ποιότητα», καθώς και μεταβίβαση της HSW και κλείσιμό της) συνεπάγεται αύξηση του χρηματοοικονομικού κινδύνου που διατρέχει η πόλη του Αμβούργου, πλην της μεταβιβάσεως. Συγκεκριμένα, η έκθεση θεωρεί τα εξής: «Σε όλες τις περιπτώσεις, η συνέχιση της στηρίξεως της δραστηριότητας της [HSW] είναι πολύ επικίνδυνη. Πράγματι, δεδομένου ότι δεν είναι δεδομένη η δυνατότητα επανόδου σε κέρδη, η συνέχιση της χρηματοδοτικής στηρίξεως από την πόλη του Αμβούργου θα μπορούσε να αποδειχθεί αναγκαία προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέχιση της [HSW] (διάγραμμα 15).» Επομένως, η μεταβίβαση θα αποτελούσε την πλέον επωφελή λύση για την πόλη του Αμβούργου, επειδή θα της παρείχε, ιδίως, τη δυνατότητα να μεταθέσει τους κινδύνους και να θέσει τέλος στις απώλειες κεφαλαίων.

160 Πάντως, καίτοι στην έκθεση Mac Kinsey αναφέρεται ότι η πόλη του Αμβούργου μπορεί να περιορίσει τις ζημίες της, προβαίνοντας στην πώληση της HSW, δεν διακρίνει καμία δυνατότητα αποδοτικότητας των επενδυμένων κεφαλαίων. Η εκτίμηση αυτή ενισχύεται εξάλλου από τους ισχυρισμούς της Γερμανικής Κυβερνήσεως, από τους οποίους προκύπτει ότι η πόλη του Αμβούργου αποδέχθηκε τελικά την αύξηση της πιστώσεως προκειμένου να περιορίσει τις ζημίες, να εξασφαλίσει τη συνέχιση της επιχειρήσεως κατά τη διάρκεια της αναζητήσεως ενός βιομηχάνου που θα την αναλάμβανε και να καταστήσει δυνατή μια οργανωμένη μεταβίβαση.

161 Κατά συνέπεια, το επιχείρημα που αντλεί η προσφεύγουσα από την ευνοϊκή προοπτική της μεταβιβάσεώς της δεν είναι πειστικό.

162 Πρέπει επίσης να υπογραμμισθεί ότι η έκθεση Mac Kinsey καταρτίστηκε όταν η πόλη του Αμβούργου είχε ήδη χορηγήσει αθέμιτες ενισχύσεις. Επομένως, δεν μπορούν να προβάλλονται οι κίνδυνοι που διέτρεχε η πόλη του Αμβούργου παραβιάζοντας το κοινοτικό δίκαιο περί ενισχύσεων προκειμένου να υποστηριχθεί ότι μεταγενέστερα μέτρα που σκοπούσαν στον περιορισμό των χρηματοοικονομικών συνεπειών ήταν οικονομικώς εύλογα.

163 Επομένως, ενόψει της χρηματοοικονομικής καταστάσεως της προσφεύγουσας, της επιτακτικής της ανάγκης χρηματοδοτήσεως και της εξαιρετικά άσχημης καταστάσεως της ευρωπαϊκής αγοράς του χάλυβα, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, οι δυνατότητες της προσφεύγουσας να ανεύρει έναν ιδιώτη επενδυτή διατεθειμένο να χορηγήσει την πίστωση και να παράσχει ενδιάμεση πίστωση ήταν αμελητέες, αν όχι ανύπαρκτες.

164 Εξάλλου, το συμπέρασμα αυτό δεν αποδυναμώνεται από το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή κακώς προέβαλε ότι η HLB, σε αντίθεση προς την πόλη του Αμβούργου, συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής αρνούμενη τόσο να ανανεώσει την πίστωση που είχε εγκρίνει προηγουμένως όσο και να την αυξήσει. Η προσφεύγουσα εκθέτει, συναφώς, ότι η συμπεριφορά της HLB απορρέει από τη σταθεροποίηση της νομολογίας που αφορά τα κεφάλαια υπό μορφή δανείου.

165 Πράγματι, επιβάλλεται εκ προοιμίου η διαπίστωση ότι η Επιτροπή υποστήριξε, χωρίς να αντικρουστεί από την προσφεύγουσα, ότι η απόφαση του Bundesgerichtshof δημοσιεύθηκε στις 2 Οκτωβρίου 1992, δηλαδή πριν καν εγκριθεί τον Δεκέμβριο του 1992 η πρώτη αύξηση της πιστώσεως.

66 Εξάλλου, είναι ελάχιστα πιθανό ότι ένας ιδιώτης επενδυτής θα προέβαινε στην εν λόγω πράξη υπό τις ίδιες προϋποθέσεις όπως η πόλη του Αμβούργου, με τη

βεβαιότητα δηλαδή ότι τα παρασχεθέντα ποσά θα χαρακτηρίζονταν ως κεφάλαια υπό μορφή δανείου. Η εκτίμηση αυτή φαίνεται ακόμη περισσότερο αποδεκτή καθόσον ο ιδιώτης αυτός επενδυτής θα έπρεπε να έχει ήδη συναινέσει στη χορήγηση πιστώσεως και στην ανανέωσή της από το 1984, καθώς και στην αύξησή της το 1992.

167 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή ευλόγως θεώρησε ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε χορηγήσει τις εν λόγω πιστώσεις και ότι αυτές συνιστούν κρατική ενίσχυση. Η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε, συναφώς, κανένα στοιχείο από το οποίο να διαφαίνεται ότι η εκτίμηση αυτή είναι εκδήλως πεπλανημένη.

168 Ενόψει της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει η Επιτροπή από πραγματικής και ιδίως οικονομικής απόψεως (βλ. τη σκέψη 146 ανωτέρω), πρέπει να υπομνησθεί ότι το Πρωτοδικείο δεν οφείλει να διατάξει πραγματογνωμοσύνη προκειμένου να αποδειχθεί ότι ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε χορηγήσει, υπό παρόμοιες περιστάσεις, τις εν λόγω πιστώσεις.

169 Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή χαρακτήρισε ως κρατική ενίσχυση κάθε ένα από τα χρηματοδοτικά μέτρα που ελήφθησαν υπέρ της προσφεύγουσας τον Δεκέμβριο του 1992 και τον Δεκέμβριο του 1993.

170 Ενδείκνυται, πάντως, να εξετασθεί αν το συμπέρασμα αυτό μπορεί να αποδυναμωθεί από το επιχείρημα της προσφεύγουσας, το οποίο αντλείται από την ύπαρξη έκδηλης πλάνης εκτιμήσεως εκ μέρους της Επιτροπής, καθόσον αυτή όφειλε να κρίνει ότι ένας ιδιώτης τρίτος θα μπορούσε να λάβει επαρκείς ασφάλειες προς κάλυψη της αυξήσεως της πιστώσεως που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 1992, καθώς και της πιστώσεως και των πιστώσεων που χορηγήθηκαν τον Δεκέμβριο του 1993.

Επί της δυνατότητας λήψεως δανείων στην ιδιωτική κεφαλαιαγορά χάρη στις ασφάλειες

171 Η προσφεύγουσα προβάλλει, κατ' ουσίαν, ότι θα μπορούσε να είχε εξεύρει κεφάλαια από τρίτους χάρη στις ασφάλειές της.

172 Το Πρωτοδικείο πάντως κρίνει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι η δυνατότητα της HSW να λάβει δάνεια από τρίτους χάρη στις ασφάλειες δεν εμποδίζει τον χαρακτηρισμό των επίδικων μέτρων ως ενισχύσεων.

173 Κατ' αρχάς, πρόκειται απλώς για μια υποθετική περίπτωση, δεδομένου ότι οι ασφάλειες της προσφεύγουσας αποτελούσαν δέσμευση υπέρ της HLB.

174 Επιπλέον, αν υποτεθεί ότι οι ασφάλειες ελευθερώνονταν εξ ολοκλήρου προκειμένου να επιτευχθούν αντίστοιχα δάνεια εκ μέρους τρίτων, βασίμως μπορεί να θεωρηθεί ότι τα δάνεια αυτά δεν θα ήταν συγκρίσιμα προς αυτά που χορήγησε η HLB κατόπιν εντολής της πόλεως του Αμβούργου, δεδομένου ότι δάνεια τρίτων μη συνδεομένων με την HSW δεν θα είχαν χαρακτηρισθεί ως κεφάλαια υπό μορφή δανείου σύμφωνα με τη γερμανική νομολογία.

175 Εξάλλου, ορθώς η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το γεγονός ότι η προσφεύγουσα θα μπορούσε να είχε λάβει δάνεια από τρίτους, που δεν θα χαρακτηρίζονταν ως κρατικές ενισχύσεις, δεν σημαίνει ότι τα δάνεια που πράγματι έλαβε κατόπιν εντολής της πόλεως του Αμβούργου δεν αποτελούν ενισχύσεις.

176 Στη συνέχεια, πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση θεώρησε ότι η HSW θα μπορούσε απλώς να καλύψει ένα μέρος της χρηματοδοτήσεώς της στην ενδεχόμενη περίπτωση πλήρους ελευθερώσεως των ασφαλειών που κατείχε η HLB.

177 Όμως, δεν αποδείχθηκε πράγματι ότι οι συσταθείσες ασφάλειες κάλυπταν την αύξηση της πιστώσεως το 1992 καθώς και την πίστωση και τις πιστώσεις που χορηγήθηκαν το 1993.

178 Αντιθέτως, η Γερμανική Κυβέρνηση, στην ανακοίνωσή της προς την Επιτροπή της 8ης Σεπτεμβρίου 1994, εξέθεσε τα εξής:

«Η βούληση αυξήσεως της πιστώσεως κατά 20 εκατομμύρια DEM υφίστατο διότι οι προοπτικές αποτελεσμάτων θα ήταν ευνοϊκές. Καθώς το ποσό των ασφαλειών, που κυρίως συνδέεται με το κυκλοφορούν κεφάλαιο, δεν αυξήθηκε στην ίδια αναλογία, αλλά αντιθέτως — σύμφωνα με μια τραπεζική εκτίμηση — μειώθηκε, λόγω της πτώσεως των τιμών συνεπεία της κρίσεως, ήταν αναγκαίο να εξασφαλιστούν αυτές οι προοπτικές αποτελεσμάτων μέσω επεκτάσεως της εντολής [ανοίγματος] πιστώσεως, λαμβανομένου υπόψη του μικρότερου ύψους των ασφαλειών, προκειμένου να ανέλθει από 60 σε 75 % σε σχέση προς την πίστωση των 130 εκατομμυρίων DEM (ανεξαρτήτως της αυξήσεως των 20 εκατομμυρίων DEM).»

179 Εξάλλου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Γερμανική Κυβέρνηση, με έγγραφο της 23ης Ιουνίου 1995, ζήτησε από την Επιτροπή να αναβάλει την περάτωση της διοικητικής διαδικασίας προκειμένου να της παρασχεθεί η ευχέρεια να αποδείξει ότι δεν αποκλείονταν δυνατότητες χρηματοδοτήσεως εκ μέρους τρίτων, ειδικότερα δε κατά πόσο «[η HSW] ήταν σε θέση να εξασφαλίσει η ίδια τη χρηματοδότησή της, χάρη στις δικές της ασφάλειες, ακόμη και χωρίς να υπάρχει συμφωνία μεταξύ της [HLB] και της κυβερνήσεως του Land (ομόσπονδου κράτους)».

180 Πάντως, από την ανακοίνωση της 18ης Αυγούστου 1995, που διαβίβασε η Γερμανική Κυβέρνηση στην Επιτροπή, δεν προκύπτει ότι τρίτοι θα μπορούσαν να λάβουν επαρκείς ασφάλειες προκειμένου να συναινέσουν στη χορήγηση των αναγκαίων δανείων.

181 Κατά συνέπεια, οι επικρίσεις που διατυπώνει η προσφεύγουσα ως προς την εκτίμηση των ασφαλειών από την Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση δεν ασκούν επιρροή και δεν απόκειται στο Πρωτοδικείο να διατάξει πραγματογνωμοσύνη επί του σημείου αυτού.

Επί του ύψους και της επιστροφής της φερομένης ενισχύσεως

182 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί τη νομιμότητα του άρθρου 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η Επιτροπή, αφενός, εσφαλμένως εκτίμησε το ποσό των προς ανάκτηση ενισχύσεων και, αφετέρου, δεν είναι αρμόδια να απαιτήσει από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας την επιστροφή τους.

183 Κατ' αρχάς, πρέπει να τονισθεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί βασίμως να ισχυρίζεται ότι οι παρατάσεις της πιστώσεως δεν μπορούν να συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, δεδομένου ότι αυτές πρέπει να θεωρηθούν ως «διατήρηση κεφαλαίων» ή «μακροπρόθεσμες πιστώσεις». Πράγματι, από τα εν προκειμένω περιστατικά προκύπτει σαφώς ότι οι παρατάσεις αυτές πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεως κάθε έτος, καθόσον η πόλη του Αμβούργου και η HLB έπρεπε να αποφασίζουν την ανανέωση ή όχι της συμφωνίας τους για την παράταση και την αύξησή τους. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε, συναφώς, σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι η παράταση της πιστώσεως του 1993 αποτελούσε, αυτή καθαυτή, κρατική ενίσχυση.

184 Επομένως, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή ευλόγως μπορούσε να θεωρήσει ότι το ποσό της ενισχύσεως αντιστοιχούσε στο ποσό των εγκριθέντων δανείων και όχι μόνο στη διαφορά μεταξύ των επιτοκίων που θα επιτύγχανε η HSW από μια εμπορική τράπεζα και του επιτοκίου που πράγματι εγκρίθηκε ως προς αυτήν.

185 Ως προς το επιχείρημα, εξάλλου, που η προσφεύγουσα αντλεί από την έλλειψη αρμοδιότητας της Επιτροπής να απαιτήσει την ανάκτηση ενισχύσεως, πρέπει, αφενός, να υπομνησθεί ότι μια ενίσχυση που είναι ασυμβίβαστη προς την κοινή

αγορά πρέπει, κατ' αρχήν, να επιστρέφεται από τον λήπτη και ότι η ανάκτηση μιας τέτοιας ενισχύσεως αποτελεί εγγενή συνέπεια του αυστηρού συστήματος των ενισχύσεων στον τομέα της χαλυβουργίας και, αφετέρου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το επιχείρημα αυτό στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 88 της Συνθήκης.

186 Πράγματι, το άρθρο 88 της Συνθήκης ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Αν η Επιτροπή θεωρεί ότι ένα κράτος παρέβη υποχρέωση της παρούσας συνθήκης διαπιστώνει την εν λόγω παράβαση με αιτιολογημένη απόφαση αφού παράσχει τη δυνατότητα στο κράτος αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του. Τάσσει στο εν λόγω κράτος προθεσμία για την εκτέλεση της υποχρεώσεώς του.

(...)

Αν το κράτος δεν εκτελέσει την υποχρέωσή του εντός της προθεσμίας που ορίζεται από την Επιτροπή ή σε περίπτωση προσφυγής αν η προσφυγή απορριφθεί, η Επιτροπή δύναται μετά σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου που αποφασίζει με πλειοψηφία δύο τρίτων:

α) να αναστείλει την καταβολή των ποσών τα οποία οφείλει να καταβάλει στο εν λόγω κράτος δυνάμει της παρούσας συνθήκης:

β) να λάβει μέτρα ή να εξουσιοδοτήσει τα άλλα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 4, για την επανόρθωση των συνεπειών της διαπιστωθείσας παράλειψης.

(...)»

187 Από το άρθρο αυτό προκύπτει σαφώς ότι η σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου απαιτείται μόνον αν το κράτος δεν εκτελέσει την υποχρέωσή του, πράγμα που δεν διαπιστώθηκε εν προκειμένω. Επομένως, η Επιτροπή μπορούσε, κατά το άρθρο 3 της αποφάσεως, να απαιτήσει από τη Γερμανική Κυβέρνηση να διατάξει την HSW να επιστρέψει τις εν λόγω ενισχύσεις.

188 Κατά συνέπεια, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

189 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη, θεωρώντας ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε χορηγήσει τα επίδικα ποσά και ότι τα ποσά αυτά έπρεπε να χαρακτηρισθούν ως κρατικές ενισχύσεις, καθώς και απαιτώντας την επιστροφή τους. Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

2. *Επί του λόγου που αντλείται από τη φερόμενη κατάχρηση εξουσίας*

Επιχειρήματα των διαδίκων

190 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν διενήργησε πραγματογνωμοσύνη ως προς το ζήτημα αν ένας επενδυτής θα συμπεριφερόταν στο πλαίσιο οικονομίας αγοράς, υπό πανομοιότυπες συνθήκες, όπως η πόλη του Αμβούργου και

η HLB και ότι δεν έλαβε υπόψη τα επιχειρήματα που αφορούν το κλείσιμο του εργοστασίου στο Euskirchen, ικανότητας 80 000 τόνων ετησίως, που συνιστούσε αντιστάθμισμα στις χορηγηθείσες ενισχύσεις. Επί του τελευταίου αυτού σημείου, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προσθέτει ότι απέδειξε ότι συνέτρεχαν εν προκειμένω όλες οι προϋποθέσεις που απαιτούνται σε άλλες υποθέσεις από την Επιτροπή, όπως το κλείσιμο των μονάδων παραγωγής, και ότι η δήλωση του Συμβουλίου για την εξυγίανση της χαλυβουργίας στην Ευρώπη δεν απέκλειε τη δυνατότητα χορηγήσεως κρατικών ενισχύσεων προκειμένου να ενθαρρυνθεί το κλείσιμο μη αποδοτικών επιχειρήσεων. Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν επιδίωξε τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου που προβλέπεται στο άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η έλλειψη αιτιολογήσεως εκ μέρους της Επιτροπής συνιστά, εν προκειμένω, κατάχρηση εξουσίας.

191 Η Επιτροπή επικαλείται την έλλειψη αμέσου συνδέσμου μεταξύ της μειώσεως των χαλυβουργικών ικανοτήτων και της εκτιμήσεως που διατυπώθηκε ως προς τις πιστώσεις και εκθέτει ότι εναπόκειται στη Γερμανική Κυβέρνηση να ζητήσει από το Συμβούλιο να αποφανθεί επί της εγκρίσεως των ενισχύσεων προς την HSW, κατ' εφαρμογή του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

192 Επιπλέον, η Επιτροπή θεωρεί ότι οποιαδήποτε συμπληρωματική πραγματογνωμοσύνη ήταν περιττή, διότι διέθετε ουσιώδη οικονομικά στοιχεία και γνώριζε τη συμπεριφορά που είχε υιοθετήσει η HLB.

Κρίση του Πρωτοδικείου

193 Κατά πάγια νομολογία, μια πράξη έχει εκδοθεί κατά κατάχρηση εξουσίας μόνον όταν προκύπτει, βάσει αντικειμενικών, κρισίμων και συγκλινουσών ενδείξεων, ότι

έχει εκδοθεί με αποκλειστικό ή, τουλάχιστον, πρωταρχικό σκοπό να επιτύχει ένα στόχο άλλον από αυτόν τον οποίο επικαλείται ή να περιγράψει μια διαδικασία που προβλέπεται ειδικά για την αντιμετώπιση των περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, T-57/91, NALOO κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1019, σκέψη 327).

194 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή έπρεπε να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες εξωτερικών πραγματογνωμόνων, προκειμένου να εξακριβωθεί ποια θα ήταν η συμπεριφορά ενός ιδιώτη επενδυτή, δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

195 Αφενός, διαπιστώνεται ότι καμία διάταξη της κοινοτικής νομοθεσίας δεν επιβάλλει στην Επιτροπή τέτοια υποχρέωση.

196 Αφετέρου, διαπιστώθηκε προηγουμένως ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι ένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε χορηγήσει τα επίδικα δάνεια ενόψει της χρηματοοικονομικής διαρθρώσεως της επιχειρήσεως, της ανάγκης της επενδύσεως και της καταστάσεως της αγοράς των οικείων προϊόντων.

197 Από τη δικογραφία προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή διέθετε τα αναγκαία για την εκτίμησή της στοιχεία. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διέθετε ιδίως, αναφορικά με τα διαθέσιμα και επιτρεπόμενα στοιχεία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, την έκθεση Mac Kinsey που αφορά τη χρηματοοικονομική κατάσταση της HSW και τις προοπτικές της για το μέλλον. Επιπλέον, οι διαδοχικές αποφάσεις της Επιτροπής με τις οποίες θεσπίστηκαν οι κοινοτικοί κανόνες για τις ενισχύσεις στη χαλυβουργία (μεταξύ των οποίων, ο πέμπτος κώδικας ενισχύσεων στη χαλυβουργία) πιστοποιούν τη γνώση της για τον εν λόγω τομέα.

198 Κατά συνέπεια και δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν παρέσχε συμπληρωματικές διευκρινίσεις ως προς τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία θα όφειλε να διαθέτει η Επιτροπή, η έλλειψη συμπληρωματικής πραγματογνωμοσύνης δεν μπορεί να αποτελεί απόδειξη για το ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας.

199 Ούτε μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη, ως αντιστάθμισμα των ενισχύσεων, το κλείσιμο των παραγωγικών μονάδων στην εγκατάσταση του Euskirchen, αυτό δε μάλιστα εκτός του πλαισίου της διαδικασίας του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

200 Τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας που αφορούν μεταγενέστερα γεγονότα από τη χορήγηση των ενισχύσεων στερούνται, εν προκειμένω, λυσιτέλειας, δεδομένου ότι η σύγκριση με ιδιώτη επενδυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο βάσει των στοιχείων που διέθετε η πόλη του Αμβούργου τον Δεκέμβριο του 1992 και τον Δεκέμβριο του 1993.

201 Κατά συνέπεια, οι ευεργετικές συνέπειες που απορρέουν από το κλείσιμο της θυγατρικής του Euskirchen μετά την εξαγορά της HSW από την ISPAT, ακόμη και αν υποτεθεί ότι αποδεικνύονται, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο της εξετάσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ακόμη λιγότερο λυσιτελές είναι το επιχείρημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι, συνεπεία αυτού του κλεισίματος, πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει η Επιτροπή στο πλαίσιο της εξετάσεως των ενισχύσεων για την αναδιάρθρωση των χαλυβουργικών επιχειρήσεων.

202 Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Πρωτοδικείο έχει κρίνει ότι, στην κανονιστική οικονομία της Συνθήκης, το άρθρο 4, στοιχείο γ', δεν απαγορεύει στην Επιτροπή να επιτρέπει κατά παρέκκλιση ενισχύσεις προγραμματιζόμενες από τα κράτη μέλη και συμβατές προς τους στόχους της Συνθήκης, με βάση το άρθρο 95, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, προς αντιμετώπιση απροβλέπτων καταστάσεων. Πράγματι, οι προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 95 παρέχουν εξουσία στην Επιτροπή να εκδίδει απόφαση ή σύσταση μετά από ομόφωνη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και κατόπιν διαβουλεύσεως με τη συμβουλευτική επιτροπή ΕΚΑΧ, σε όλες τις περιπτώσεις που δεν προβλέπονται στη Συνθήκη, στις οποίες η εν λόγω απόφαση ή

σύσταση παρίσταται αναγκαία για την πραγματοποίηση, κατά τη λειτουργία της κοινής αγοράς του άνθρακα και του χάλυβα και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5, ενός από τους στόχους της Κοινότητας, όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 3 και 4 (βλ. την απόφαση Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1997, T-239/94, EISA κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1839, σκέψεις 63 και 64).

203 Επομένως, η Επιτροπή, αφενός, εξέδωσε τους κώδικες ενισχύσεων στη χαλυβουργία θεσπίζοντας μια γενική παρέκκλιση για ορισμένες κατηγορίες συγκεκριμένων ενισχύσεων, αφετέρου, όμως, έλαβε ατομικές αποφάσεις επιτρέπουσες κατ' εξαίρεση ορισμένες ειδικές ενισχύσεις (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση EISA κατά Επιτροπής σκέψεις 65 και 66).

204 Οι ενισχύσεις που δεν υπάγονται στις κατηγορίες τις οποίες αφορούν ειδικώς οι διατάξεις του πέμπτου κώδικα των ενισχύσεων στη χαλυβουργία, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, μπορούν να τύχουν ατομικής παρεκκλίσεως από την απαγόρευση αυτή, αν η Επιτροπή θεωρεί, στο πλαίσιο της ασκήσεως της διακριτικής της ευχέρειας βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης, ότι τέτοιες ενισχύσεις είναι αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της Κοινότητας (βλ. την προπαρατεθείσα απόφαση EISA κατά Επιτροπής, σκέψη 72).

205 Η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας ή υπέπεσε σε έκδηλη πλάνη εκτιμήσεως, από πλευράς των διατάξεων της Συνθήκης, της καταστάσεως ενόψει της οποίας ελήφθη η προσβαλλομένη απόφαση [βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Φεβρουαρίου 1960, 15/59 και 29/59, Société métallurgique de Knutange κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 361 (συνοπτική μετάφραση στα ελληνικά)].

206 Πράγματι, η προσφεύγουσα δεν προσκομίζει κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να αποδειχθεί ότι βρισκόταν αντιμέτωπη με μια εξαιρετική κατάσταση που δεν προβλέπεται ειδικώς από τη Συνθήκη και ότι οι εν λόγω ενισχύσεις ήταν, σε τελική ανάλυση, αναγκαίες για την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης.

207 Επομένως, το κλείσιμο της θυγατρικής στο Euskirchen δεν συνδέεται με τη χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων. Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι εν λόγω ενισχύσεις δεν αποτέλεσαν το αντικείμενο κοινοποιήσεως.

208 Επομένως, από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί βασίμως να επικαλεσθεί, εν προκειμένω, κατάχρηση εξουσίας εκ μέρους της Επιτροπής.

209 Κατά συνέπεια, ο παρών λόγος είναι αβάσιμος.

Συμπέρασμα

210 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι οι λόγοι ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι η προσβαλλομένη απόφαση είναι παράνομη, η παρούσα προσφυγή ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

211 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε και η Επιτροπή έχει υποβάλει σχετικό αίτημα, η προσφεύγουσα πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

3) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Ηνωμένο Βασίλειο, παρεμβαίνουσες, φέρουν τα δικά τους δικαστικά έξοδα.

Cooke García-Valdecasas Lindh

Pirrung Βηλαράς

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Ιουνίου 2000.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. D. Cooke

Περιεχόμενα

Νομικό πλαίσιο ..... II - 2609

Το ιστορικό της διαφοράς ..... II - 2612

1. Τα πριν από τα επίδικα μέτρα περιστατικά ..... II - 2612

2. Δάνειο εταιρικού κεφαλαίου ..... II - 2613

3. Η πίστωση του 1984 ..... II - 2614

4. Η πίστωση του Δεκεμβρίου 1992 ..... II - 2615

5. Η πίστωση του Δεκεμβρίου 1993 ..... II - 2615

6. Η πώληση της HSW ..... II - 2616

Διοικητική διαδικασία ..... II - 2616

Η προσβαλλομένη απόφαση ..... II - 2618

1. Δάνειο εταιρικού κεφαλαίου ..... II - 2619

2. Η πίστωση του 1984 ..... II - 2620

3. Η πίστωση του Δεκεμβρίου 1992 ..... II - 2622

4. Η πίστωση του Δεκεμβρίου 1993 ..... II - 2623

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... II - 2624

Επί των απαντήσεων στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου και των εγγράφων που επισυνάπτονται ως παράρτημα στις απαντήσεις αυτές ..... II - 2627

Επί της ουσίας ..... II - 2629

1. Επί του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 4, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚΑΧ και του άρθρου 1, παράγραφος 2, του κώδικα ενισχύσεων στη σιδηρουργία II - 2630

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2630

Επί της οικονομικής ενότητας μεταξύ της πόλεως του Αμβούργου και της HLB . II - 2631

Επί των αναλύσεων της Επιτροπής ως προς τις πιστώσεις που εγκρίθηκαν τον Δεκέμβριο του 1992 και τον Δεκέμβριο 1993 ..... II - 2633

— Αύξηση της πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1992 ..... II - 2633

— Η πίστωση του Δεκεμβρίου του 1993 ..... II - 2636

Επί της δυνατότητας επιτεύξεως, χάρη στις ασφάλειες, δανείων στην ιδιωτική κεφαλαιαγορά ..... II - 2639

Επί του ποσού και της επιστροφής της φερομένης ενισχύσεως ..... II - 2641

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2642

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις ..... II - 2642

Επί της οικονομικής ενότητας μεταξύ της πόλεως του Αμβούργου και της HLB .. II - 2644

Επί των αναλύσεων της Επιτροπής όσον αφορά τις πιστώσεις που εγκρίθηκαν τον Δεκέμβριο του 1992 και τον Δεκέμβριο του 1993 ..... II - 2647
— Αύξηση της πιστώσεως τον Δεκέμβριο του 1992 ..... II - 2647
— Η πίστωση του Δεκεμβρίου του 1993 ..... II - 2651
Επί της δυνατότητας λήψεως δανείων στην ιδιωτική κεφαλαιαγορά χάρη στις ασφάλειες ..... II - 2656
Επί του ύψους και της επιστροφής της φερομένης ενισχύσεως ..... II - 2659
2. Επί του λόγου που αντλείται από τη φερόμενη κατάχρηση εξουσίας ..... II - 2661
Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2661
Κρίση του Πρωτοδικείου ..... II - 2662
Συμπέρασμα ..... II - 2666
Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 2666